

БҮГІНГІНІҢ БАС ТАҚЫРЫБЫ

БАЛЫҚ ӨНДІРІСІ ҚОЛДАУҒА ЗӘРУ

Балық шауашылығын дамытудың жан-жақты пайдасы зор. Бұл саланың алға жылжуы, әсіресе, халықтың денсаулық өлшемдерін арттыруға тиімді ықпал етеді. Сондықтан әлемдегі дамыған елдер балық өндірісіне айрықша басымдық беріп отыр. Балықтың және басқа теңіз өнімдерінің маңыздылығы олардың құрамындағы жануарлар нәруызы (белок) мөлшерінің мал мен құс етінен кем түспейтіндігіне байланысты. Сондықтан қазіргі таңда дүниежүзілік су айдындарында 20-30 мыңға дейінгі ірілі-ұсақты балық және басқа да теңіз өнімдерін аулайтын кемелер жүзіп жүр. Олардың дені озық технологиямен балық аулаудан бастап, дайын өнімдер шығарумен айналысады.

(Соңы 3-бетте)

«ПРОКУРАТУРА ТУРАЛЫ»
ЗАҢ КӨПШІЛІКKE ЖОЛ
ТАРТТЫ

2-бет

ТАРИХИ ӘДІЛДІКТІ
ҚАЛПЫНА КЕЛТІРУГЕ
ЖАСАЛҒАН ҚАДАМ

5-бет

ТЫЛСЫМ ТҮННІҢ
ҚҰПИЯСЫ

8-бет

АЙМАҚ

СУ ТҰШЫТУ ҚОНДЫРҒЫЛАРЫ АУЫЗ СУ ТАПШЫЛЫҒЫН ЖОЯДЫ

Климаттық және ландшафтық ерекшеліктеріне байланысты Маңғыстау облысы үшін өзекті мәселе – соңғы жылдары жақсы қарқынмен дамып жатқан өндірістік мекемелер мен халықты сумен қамтамасыз ету болып табылады.

Облыста ауыз судың тапшылығы, әсіресе, жаз айларында қатты сезіледі. Қажеттілік тәулігіне 51 мың м³ құрап отыр. Аймақтың даму деңгейін ескере отырып, 2025 жылға қарай суға деген қажеттілік тәулігіне 250-260 мың м³, ал тапшылық – 100-110 мың текше метрді құрайды деп болжануда.

Мемлекет басшысы Маңғыстауға жұмыс сапары барысында 2025 жылға қарай суға деген қажеттілік өсетінін атап өткен еді. Осыған байланысты Ақтау қаласын сумен қамтамасыз ету мәселесін шешу үшін Қасым-Жомарт Тоқаев ҚР Үкіметі мен облыс әкімдігіне шұғыл түрде «МАЭК-Қазатомөнеркәсіп» кешенін жаңғырту жөніндегі жедел іс-шаралар жоспарын әзірлеуді тапсырды.

«Мен Кендірлі ауылында су тұшыту зауытын салуды тапсырдым. Үкімет «Самұрық-Қазына» қорымен бірлесіп зауытты 2024 жылдың соңына дейін іске қосуы тиіс. Ауылдық жерлерде сапалы ауыз суға қол жеткізуді қамтамасыз ету мәселесі әлі де шешілген жоқ. Облыста 12 ауыл, яғни ауылдық елді мекендердің 20%-ы ауыз сумен қамтамасыз

етілмеген. Биыл тек 4 ауылды ауыз сумен қамтамасыз ету жоспарлануда. Бұл өте төмен қарқын. Өңір әкімдігіне келесі жылдың соңына дейін барлық 12 ауылды ауыз сумен қамтамасыз етуді тапсырамын», – деді Президент.

«Каспий» су тұшыту
қондырғысының қуаты артты

2019 жылы облыс әкімдігі Мұнайлы ауданының елді мекендерінде және Қаракия ауданының Құрық ауылында су тапшылығы проблемасын шешу бойынша жұмысты бастады.

«Нұрлы жер» мемлекеттік бағдарламасы аясында республикалық бюджеттен 2019–2022 жылдары Ақтаудағы «Каспий» зауытының су тұшыту қондырғысының қуатын тәулігіне 40 мың м³ дейін ұлғайтуға 12,1 млрд теңге бөлінген. Қазіргі уақытта құрылыс-монтаждау жұмыстары жүргізілуде, аяқталуы – 2022 жылдың соңы. Аталған нысанның

құрылысы бітсе, 220 мыңға жуық тұрғын ауыз сумен қамтылады. Мұнайлы ауданы мен Түпқараған ауданының Ақшұқыр және Сайын Шапағатов ауылдарының, Қаракия ауданының Құрық ауылы, Аграрлық аумақ және «Жылы жағажай» курорттық аймағы 100% сапалы ауыз сумен қамтамасыз етіледі.

Ақтаудың жаңа шағын
аудандары ауыз сумен
қамтылады

Мұнайлы ауданы халқының жыл сайынғы өсімін және Ақтау қаласының солтүстік бағытының белсенді дамуын ескере отырып (жаңа 7 шағын ауданда шамамен 100 мың адам тұратын болады) қуаттылығы тәулігіне 60 мың м³ болатын «Каспий» су тұшыту зауытының III кезегін салуға дайындық басталды. Жобалаушы – «ҚазНұр» жобалау-құрылыс институты 2022 жылдың желтоқсанында сараптамаға техникалық-экономикалық негіздеме ұсынуды жоспарлап отыр. Жобаның болжамды құны – 25 млрд теңге. Жобаны іске асыру мерзімі 2022–2025 жылдар.

(Соңы 3-бетте)

ОРАЙЫ КЕЛГЕН Әңгіме

Аман КУНИКЕЕВ,
Алматы облыстық өңірлік
комиссиясы №2 жұмыс тобының
жетекшісі:

«РСФСР ҚЫЛМЫСТЫҚ
КОДЕКСІНІҢ
61-БАБЫМЕН
СОТТАЛҒАН
ШАРУАЛАРДЫ ДА
АҚТАУ КЕРЕК»

– Аман Дәулетұлы, әңгімемізді өзіңіз жетекшілік ететін жұмыс тобының негізгі қызметінен бастасақ.

– Біздің жұмыс тобының толық атауы – Саяси қуғын-сүргін құрбандарын толық ақтау жөніндегі мемлекеттік комиссияның Алматы облыстық өңірлік комиссиясының №2 жұмыс тобы. Ол шаруа қожалықтары күштеп ұжымдастыруға және казак отбасыларын отырықшыландыруға ұшыраған кулақтардың, байлардың, жартылай феодалдардың (орта шаруалардың) және шаруа қожалықтарының тәркіленген шаруашылықтары бойынша қозғалған қылмыстық істерді, әкімшілік материалдарды зерделеумен айналысады.

(Соңы 5-бетте)

БІЛГЕН ЖӨН

«Адамдардың заңы: жақсылық құру және дау-дамайдан аулақ болу» деген екен ежелгі қытай ойшылы Лао-цзы. Бұл қағида қазір де өзектілігін жойған жоқ. Адамзат үшін бейбіт өмір, сенімді болашақ, қауіпсіз қоғам құру қазіргі кезде де басты орында тұр. Ол үшін пәрменді заң, мықты жоспар құру аздық етеді. Зайырлы мемлекеттегі басты тұғыр – азаматтардың құқықтық сауатын көтеріп, дау-дамай мен ұрыс-көрістің, құқықбұзушылықтың алдын алуға бағытталуы тиіс.

ҚҰҚЫҚБҰЗУШЫЛЫҚТЫҢ АЛДЫН АЛУ – БАСТЫ МІНДЕТ

Құқықтық сауаты жоғары адамның сергелеңдеген түспейтіні, өз мүддесін аяққа тапталпайтыны белгілі. Осыған орай, Қазақстанда құқықбұзушылықтың алдын алуға байланысты қолға алынған шаралар шеңбері ауқымды. Бұл қағида кемшіліктің салдарымен емес, себебімен күресудің нәтижелі болатынын баршамаңызға ұқтырды. Әсіресе, бұл мәселенің қаншалықты маңызды екеніне сот барысында үнемі куә болып жүрміз.

Кез келген адам заң бұзып, жауапты болғысы келмейді. Алайда, «Бес саусақтың бірдей болмайтыны» сияқты сауатының кемдігінен, білімінің таяздығынан шалыс қадам жасайтындар аразамызда баршылық. Солардың көбі айыпты орынтағына отырғанда «мен әрекетімнің заңға қайшы екенін білмедім» деп ақталып жатады. Ал заңды білмеу жазадан құтқармайды. Құқықтық мемлекетте әрбір азамат заңға бағынуы, теріс әрекеті үшін заңға сәйкес жауап беруі тиіс.

Әрине, қоғамдық тепе-теңдікті сақтап, заң үстемдігін қалпына келтіру үшін, құқықтық қайшылықты тудырмау мақсатында әрбір құқықбұзушылыққа заңды баға берілуі міндет. Дегенмен, біздің елімізде заң қабылдап, жаза тағайындауға ізгілік принциптері басшылыққа алынады. Бұл азаматтардың өз қателігінен оң қорытынды шығаруына, құқық бұзушылықты қайталап жасамауына серпін берері анық.

Қылмыс азайып, өмірін темір торда өткізетіндер қатары кемісін десек, құқықбұзушылықтың алдын алуға барынша терең мән беру керек. Оның тамыры отбасындағы тәрбиеден бастау алады. Мұны кезінде Алаш арысы Әлихан Бөкейханов «ұлтқа қызмет ету білімнен емес, мінезден» деп тура айтқан. Жаңауысы татулықтың бесігі болып, мәдениет пен руханиятка ана әлдінен бастап қанып өскен бала қиыс қадам жасамайды. Әкесінің «тек» дегенін естіп ержеткен ұрпақтың да ұлағатты тәрбиенің үлгісін көрсетері талассыз. Сондықтан, әрбір отбасы ұл-қызын жамандықтан тыйып, жақсылыққа баулығаны абзал.

Баланың түзу жолды таңдап, биікті армандауы айналасындағы достарына да байланысты. Сонымен бірге,

құқықбұзушылықтың алдын алуға мектеп, жоғары оқу орындарының да пәрмені зор. Себебі, мықты ұстаз шәкіртінің шетке шығуына, теріс жолға түсуіне ешқашан жол бермейді.

Осы ретте мектептегі құқықтану сабағына барынша ден қойып, оны өз деңгейінде өткізудің маңызы зор екенін айтпай кетуге болмайды. Құқықтану пәніне қосымша дәріс не артық жүктеме деп қарау қате. Бұл пән аясында балалар құқықтанудың алғашқы әліп-песін толық меңгеруі керек. Сабакқа құзырлы орган өкілдерін шақырып тәжірибесімен бөлісуіне мүмкіндік берудің де пайдасы орасан. Ең бастысы, жастар заң бұзудың соңы жақсылыққа апармайтынын темір торға қамалғанда емес, оған дейін түсінгені абзал.

Әрине, құқықтық сауатты көтеру, заңсыздықтың алдын алу – өте күрделі де ұзақ процесс. Алуан түрлі себеп-салдары бар бұл құбылыспен күресудің жол, амалдары қоғамның өзара бірлігіне, кеселді жоюға деген ынта-ықыласына тәуелді. Бұл жерде бұқаралық ақпарат құралдарының ролін, әлеуметтік желілердің пәрменін айтпай кету мүмкін емес. Ақпарат құралдары заңдарды таныстыру, құқықтық құжаттардағы өзгерістерді түсіндіру, қылмыстан сақтандыру бағытында кешенді шараларға мұрындық болып келеді. Әсіресе, ауылдық жердегі адамдардың құқықтық сауаты мен азаматтық белсенділігін арттыру керек. Өйткені, көптеген азаматтар билік тармақтарын ажырата алмайды, сот, прокуратура арқылы шешілетін мәселелерді атқарушы биліктің кеңселерін, түрлі деңгейдегі әкімшілікті жағалап, уақыт-күш ресурстарын текке зая кетіріп жатады. Мұндайда БАҚ-та жарияланған мақалалар азаматтарға жол көрсетіп, бағыт нұсқаудың бірден-бір көзі іспеттес.

Қоғамды қылмыстан ада етіп, құқықбұзушылықтың алдын алғымыз келсе, жоғарыдағы мәселелердің бәріне мән беру керек.

**Кенжекүл ҚАЛАУОВА,
Жаңаөзен қалалық сотының
судьясы
МАҢҒЫСТАУ ОБЛЫСЫ**

ӘДЕП

Әдеп деген не? Әдеп – қоғамдағы адамдар мінез-құлқына қойылатын этикалық талаптардың жиынтық атауы. Жалпы әдеп дегеніміз – ғасырлар бойы қалыптасқан мәдени құндылық. «Әдеппен сөйлеп әдеттен» деп, сөйлеу мәдениетін талап етеді. Адам – ең әуелі адамгершілігімен, әдебімен көрікті.

АДАМ ӘДЕБІМЕН КӨРІКТІ

Әдептілік – өзінді әртүрлі жағдайда мінез-құлқының жалпы ережелеріне, эстетикалық, этикалық талаптарға сәйкес ұстай білу.

«Қазақстан Республикасы мемлекеттік қызметшілерінің әдеп кодексі» мемлекеттік қызметшілердің жұмыс пен тұрмыстағы жүріс-тұрысын реттейді. Мемлекеттік қызметші өзінің білігі мен білімінің арқасында елге қызмет етумен қатар, белгіленген әдептілік нормаларын сақтай отырып, тек қызмет барысында ғана емес, барша азаматқа үлгі болу арқылы мемлекеттік қызметтің беделін арттыруға улес қосыуы керек.

Әдеп кодексіне этикалық нормаларды бұзғандықтан және жемқорлық құбылыстар туындататын жағдайлардың алдын алу бойынша шаралар қарастырылған. Жүйедегі өзгерістер сыбайлас жемқорлыққа төзбеушілікті қалыптастырып, мемлекеттік менеджменттің, халықтың алдындағы абырой-беделін көтеріп, оның сапалы моделін жасауға бағытталған.

Мемлекеттік қызметкерлердің әдептілік мәселесі өзекті. Өйткені, әдептілік мемлекеттік қызметтің негізгі қағидаттарының бірі болып табылады. Мұндай қағидаттардың жиынтығы мемлекеттік қызметшінің біртұтас бейнесін қалыптастырады.

Мемлекеттік қызмет – қоғам мен мемлекет тарапынан берілген сенім. Бұл мемлекеттік қызметкерлердің моральдық-әдептілік бейнесіне жоғары талап қояды. Әдеп кодексіне сәйкес мемлекеттік қызметкерлер кәсібилік-тің, әділдік пен адальдықтың эталоны болуға, қабылданатын іс-шаралардың әділдігі мен шешімдерді нақтылауы қажет. Адамның мәдениеті жоғары болған сайын, айналасындағылармен қарым-қатынасы сыпайы бола түсетіні айдан анық.

**Гүлбаршын АЙТКУЛОВА,
Қаракия аудандық
сотының бас маманы
МАҢҒЫСТАУ ОБЛЫСЫ**

ЗАҢ ЖӘНЕ ЗАМАН

«ПРОКУРАТУРА ТУРАЛЫ» ЗАҢ КӨПШІЛІККЕ ЖОЛ ТАРТТЫ

2022 жылғы 5 қарашада «Прокатура туралы» ҚР Конституциялық заң қабылданды. Заңда қалыптасқан тәжірибені заңнамалық деңгейде бекітіп, нақтылау үшін өзгерістер мен толықтырулар енгізілген.

Конституциялық заңға сәйкес Бас Прокурордың төменде көрсетілген соттарға:

- Конституциялық сотқа Конституцияның 72-бабы 4-тармағына сәйкес (Конституция нормаларына ресми түсініктеме беру);

- Жоғарғы Сотқа азаматтық, қылмыстық, әкімшілік істер және әкімшілік құқықбұзушылық туралы істер бойынша сот практикасы мәселелерімен соттарға түсініктеме беру туралы ұсыныс жасау үшін жүгінуді қысқы бекітілді.

Прокатура актілері бойынша енгізілген өзгерістерге тоқталар болсақ, олар төмендегідей:

Наразылықтар бойынша: Прокurator наразылықты шешім дайындау және қабылдау қажеттігіне байланысты, бірақ кемінде үш жұмыс күні ішінде қарау мерзімін белгілеуге құқылы, бұл мерзім ескі редакцияда кемінде күнтізбелік он күн болып белгіленген.

Наразылықты қарау нәтижелері туралы прокурорға жазбаша нысанда дереу хабарланады. Наразылық қаралғанға дейін оны әкелген не жоғары тұрған прокурор кері қайтарып алу мүмкін.

Қаулылар бойынша: Прокurator келесі тармақтармен толықтырылған қаулы шығарады:

1. түрлі-ізвестіру іс-шараларын өткізу туралы;
2. жедел-ізвестіру іс-шараларын және жасырын тергеу әрекеттерін тоқтату туралы;
3. қылмыстық-атқару жүйесі органдары қамауда отырған, бас бостандығынан айыру орындарында жазасын өтеп жүрген адамдарға, сондай-ақ, пробация қызметтеріне есепке алынған адамдарға қатысты қолданылатын тәртіптік жазалар мен ынталандырулардың күшін жою туралы;
4. лауазымды және өзге де тұлғаның әкісін немесе әрекетін үш жұмыс күнінен аспайтын мерзімге тоқтата тұру туралы;
5. сот орындаушыларының заңсыз актілерінің күшін жою туралы;
6. прокурорлық қадағалау актісін мәжбүрлеп орындау туралы.

Жаңа өзгерістерге сәйкес, әскери және көлік прокураторлары органдарының басшылары, аудандық және оларға теңестірілген прокурорлар заңдылық пен қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету, құқықбұзушылықтың алдын алу, сондай-ақ адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарын қорғау мақсатында лауазымды адамдарға, мемлекеттік органдарға, жеке және заңды тұлғаларға үндеу жасауға құқылы. Ал, ескі редакцияға сәйкес, бұл құқық тек Бас Прокурор мен оның орынбасарлары, облыс прокурорлары және оларға теңестірілген прокурорларға болды.

Прокuratorлық «Заңды түсіндіру» ден қою әкісі «Қазақстан Республикасының заңдарын бұзуға жол бермеу туралы түсіндіруге» ауыстырылды. Прокuratorлық қадағалау және ден қою актілері енгізілгеннен кейін бұзушылық жасаған адамдарды жауапқа тарту мерзімі Қазақстан Республикасының заңдарында айқындалатын тәртіппен осы акт бойынша шешім қабылданғанға дейін тоқтатыла тұрады.

Бұдан былай заңдылықтың сақталуын тексеруді Қазақстан Республикасы Президентінің немесе Бас Прокурордың тапсырмасы бойынша, сондай-ақ, 18-баптың 2-тармағында көзделген негіздер бойынша прокурор тағайындайды және жүргізеді.

Яғни, Бас Прокурор орынбасарларының, әскери және көлік прокураторлары басшыларының, облыс прокурорларының және оларға теңестірілген прокурорлардың (республикалық маңызы бар қалалар мен астананың), аудандық және оларға теңестірілген (қалалық, ауданаралық, сондай-ақ мамандандырылған) прокурорлардың заңдылықтың сақталуын тексеруді тағайындау және жүргізу туралы шешімі бойынша төмендегі тұлғалардың құқықтары, бостандықтары және заңды мүдделері қорғалады:

1) физиологиялық ерекшеліктеріне, психикалық ауытқуларына және өзге де мән-жайларға байланысты оларды қорғауды дербес жүзеге асыра алмайтын адамдар;

2) санына шектеу қойылмаған адамдар тобына;

3) егер бұл адамдардың өмірі, денсаулығы не Қазақстанның қауіпсіздігі үшін қайтымсыз салдарларды болғызу үшін қажет болса, адамдар, қоғам және мемлекет;

4) мемлекеттік, жергілікті өкілді және атқарушы органдар, жергілікті өзін-өзі басқару органдары, олардың лауазымды адамдары тарапынан олардың қызметіне араласу фактілері бойынша жеке кәсіпкерлік субъектілері;

5) мұнда көмелетке толмаған адамдардың құқықтары жөніндегі тармақ та енгізілген.

Прокатура органдары өтініштерді:

1) егер олар физиологиялық ерекшеліктеріне, психикалық ауытқуларына және өзге де мән-жайларына байланысты өз құқықтарын, көмелетке толмаған адамдарды, сондай-ақ, адамдардың шектеусіз тобын қорғауды дербес жүзеге асыра алмаса, адамның және азаматтың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау және қалпына келтіру үшін;

2) егер бұл мүдделерді қорғауды құзыретінде тиісті өкілетті бар уәкілетті орган тиісті түрде қамтамасыз етпесе не мұндай орган болмаса, адамның және азаматтың, қоғамның немесе мемлекеттің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау және қалпына келтіру үшін;

3) мемлекеттік, жергілікті өкілді және атқарушы органдар, жергілікті өзін-өзі басқару органдары, мекемелер, олардың лауазымды адамдары, меншік нысанына қарамастан өзге де ұйымдар тарапынан олардың қызметіне араласу фактілері бойынша жеке кәсіпкерлік субъектілерінің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау және қалпына келтіру үшін;

4) Қазақстанның конституциялық құрылысы мен ұлттық қауіпсіздігіне төнетін қатерді болғызу мақсатында;

5) жойылмаған жағдайда адамның өмірі мен денсаулығына зиян келтіруге әкеп соқтыратын заңдылықты бұзу фактілері бойынша;

6) ҚР Президентінің тапсырмалары бойынша;

7) Бас Прокурордың тапсырмалары бойынша қарайды.

Егер Қазақстан заңдарында басқа жағдай көзделмесе, өтінішті қарау мерзімі оның прокуратура органдарына келіп түскен күннен бастап он бес жұмыс күнін құрайды.

Сонымен қатар, заңға «Прокатура органдарының лауазымды адамдары шешімдеріне, актілеріне және әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) түскен шағымдарды сотқа дейінгі реттеу» бабы қосылды. Прокатура шешімдеріне, актілеріне не прокурордың әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) шағым адамға шешімнің, актінің қабылданғаны немесе әрекеттің (әрекетсіздік) жасалғаны туралы белгілі болған күннен бастап үш айдан кешіктірмей прокуратура органдарына беріледі және оны жоғары тұрған прокурор қарайды. Бұл талаптарды қарау тәртібі қылмыстық процесстің заңнамасында, азаматтық процесстің заңнамасында, қылмыстық-атқару заңнамасында, әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасында, қарсы барлау және жедел-ізвестіру қызметі саласындағы заңнамасында белгіленген шағымдарға қолданылмайды.

Шағымды қарау мерзімі жиырма жұмыс күнін құрайды.

Егер Қазақстан заңдарында өзгеше көзделмесе, шағым берген адамның өтінішхаты бойынша дәлелді себептермен шағымдану мерзімін өткізіп алған жағдайда, оны прокуратура органы қалпына келтіре алады. Шағымды сотқа дейінгі тәртіппен қарау нәтижелері прокурордың шешіміне, актісіне және әрекетіне (әрекетсіздігіне) Әкімшілік рәсімдік-процестік

А. ЖАҚЫПОВ,
Бостандық ауданының прокуры,
аға әділет кеңесшісі

кодексіне көзделген тәртіппен сотқа шағымдану үшін негіз болып табылады.

Сондай-ақ, жақында қолданысқа енгізілген «Рақымшылық туралы» заң төңірегінде де айтып өткен жөн.

«Рақымшылық туралы» заң 2022 жылдың 2 қарашасында қабылданды және қолданысқа енгізілді. Заңның 3-бабы 5-тармағына сәйкес, рақымшылық жасау актісі қолданысқа енгізілген күннен бастап 6 ай бойы орындалады. Осы заң Қазақстан аумағында 2022 жылғы 4-7 қаңтар аралығында жаппай тәртіпсіздіктерге байланысты не олардың жолын кесу кезінде қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адамдарға қолданылады.

Заңның 1-бабында Рақымшылық кодекстің рақымшылыққа жататын 53 бабы келтірілген. Егер осы заңның баптарында көзделген қылмыстық құқық бұзушылық 4-7 қаңтар аралығында жасалса, алайда жаппай тәртіпсіздікпен байланысты болмаса, онда рақымшылық қолданылмайды.

Рақымшылық жасау прокурор бекіткен қылмыстық қудалау органының (лауазымды адамның) қаулысы негізінде, сондай-ақ, сот қаулысының негізінде қолданылады. Бұл ретте заң:

- 1) террористік қылмыс жасаған;
- 2) экстремистік қылмыс жасаған;
- 3) азаптаулар жасаған;
- 4) көмелетке толмағандардың жиынтық тиіспеушілігіне қарсы қылмыстар жасаған, алайда он төрт жастан он сегіз жасқа дейінгі көмелетке толмағанға қатысты көмелетке толмаған адамның осындай қылмыс жасаған жағдайын қоспағанда;
- 5) мемлекетке опасыздық жасаған;
- 6) сыбайлас жемқорлық қылмысын жасаған;
- 7) осы қылмысты көмелетке толмағандар жасаған жағдайды қоспағанда, жаппай тәртіпсіздіктер ұйымдастырған; (272, 1-6)
- 8) қылмыстардың қайталануы немесе қылмыстардың қауіпті қайталануы кезінде жазасы тағайындалған адамдарға қолданылмайды.

Рақымшылыққа жататын адамдарға қатысты қылмыстық теріс қылықтар, ауырлығы төмен, орташа қылмыстар туралы іс жүргізудегі қылмыстық істерді осы заңның 1-бабында көрсетілген қылмыстық құқық бұзушылықтар бөлігінде қылмыстық процессті жүргізетін орган аталған адамдарды қылмыстық жауаптылықтан босата отырып тоқтатуға тиіс.

Осы заңның 1-бабында көрсетілген қылмыстық теріс қылық, ауырлығы төмен, орташа қылмыс жасағаны үшін жазасын өтеп жүрген адамдар жазадан (негізгі және қосымша) немесе оны одан әрі өтеуден босатылады. Ауыр қылмыс жасағаны үшін жазасын өтеп жатқан адамдарға жаза төрттен үшке, аса ауыр қылмыстар бойынша – жартысына қысқартылады. Бұл ретте, егер сотталған адамға осы заң қолданысқа енгізілген күні жазаны өтеу бір жылдан аз уақыт қалған жағдайда, негізгі жаза оның барлық өтелмеген мерзіміне қысқартылады.

Заңның 1-бабында көрсетілген ауырлығы төмен, орташа қылмыстар үшін жазасын өтеген немесе оны одан әрі өтеуден босатылып, рақымшылыққа ілінген адамдардан соттылығы алынады.

БҮГІНГІНІҢ БАС ТАҚЫРЫБЫ

БАЛЫҚ ӨНДІРІСІ ҚОЛДАУҒА ЗӘРУ

(Соңы. Басы 1-бетте)

Қазақстан да бұл салаға белгілі деңгейде назар аударуда. Жалпы, экономикалық сараптамалар Қазақстандағы су ресурстары 600 мың тоннаға дейін балық өсіріп, экспортты 10 есеге арттыруға мүмкіндік беретінін көрсетіп отыр. Сондықтан Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев өзінің халыққа арнаған жолдауларында балық шаруашылығына ерекше мән беріп, нақты міндеттер жүктеп келеді. Жуырда Парламент Мәжілісінде елдегі балық шаруашылығының даму барысы, басымдықтары, жетістіктері мен кемшіліктері талқыланған. Үкімет сағатында болған әңгімеден түйеніміз бұл бағытта бір-шама жұмыстар атқарылуда.

Мәселен, 2004 жыл мен 2006 жылға дейінгі балық шаруашылығын дамыту бағдарламасы іске қосылды. Оның аяқталуына орай 2015 жылдарға арналған балық шаруашылығын дамыту тұжырымдамасы қабылданды. Одан соң Агроөнеркәсіптік кешенді дамытудың 2017–2021 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы іске қосылды. Осылайша, балық шаруашылығын дамытудың заңнамалық базасы мен экономикалық тетіктері жасалды.

Бүгінгі таңда республикада балық өсірумен 380-ге жуық шаруашылық айналысады екен. Осы мақсаттарға республикалық бюджеттен балық шаруашылықтарын, қайта өңдеу және жем-шөп өндіру объектілерін салуға бизнестің инвестициялық шығындарын өтеуге 700 миллион теңгеден астам қаражат бөлінді.

Осыған байланысты балық өсіру көлемінің ұлғаюы байқалады.

Сонымен қатар, балық шаруашылығын дамыту үшін мемлекеттік қолдау шаралары кеңейтілді, қайта өңдеу, мал азығын өндіру, тоған шаруашылықтарының паспорттары енгізілді. Жалпы құны 850 тонна балық өсіретін 1 млрд теңгеден астам 4 инвестициялық жоба жүзеге асырылды.

Алайда, бұл бағдарламалардың бірде-біреуі өз тиімділігін көрсете алмады. Мұны жиында қосымша баяндама жасаған Мәжілістің Экология және табиғатты пайдалану комитетінің төрағасы Александр Милотин мәлімдеді. Милотин мырзаның айтуынша, балық шаруашылығын дамыту тұжырымдамасында «халықтың балық және балық өнімдеріне қажеттілігін қамтамасыз ету үшін тауарлық балық өсіру және балық импортының көлемін жылына 272 мың тоннаға дейін арттыру қажет» деп көрсетілген, бірақ бұл тапсырма орындалмады. Бұған Ауыл шаруашылығы министрлігіне қарасты Балық шаруашылығы комитетінің 2014 жылы таратылғандығы себеп. Осы уақыттан бері балық ресурстарын қорғау, өсімін малайту және тиімді пайдалану саласындағы мемлекеттік саясатты Экология министрлігінің Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитеті жүзеге асыруда. Аталған саладағы функциялар комитет, жергілікті атқарушы органдар және балық шаруашылығы субъектілерінің өзін-өзі басқару органдары арасында бытыраңқылық орын алып отыр. Бұл орталықтан берілген тиімді жұмыс үшін кедергілер

туғызды. Тек 2021 жылы ғана Балық шаруашылығы комитеті құрылды. Осының барлығы, сондай-ақ, мемлекеттік қолдау шараларының жеткіліксіздігі, бөлінген қаржының тиімсіз жұмсалыуы балық шаруашылығындағы проблемаларды ушықтырды. Қазіргі уақытта қабылданған шаралар бар проблеманы шешу үшін жеткіліксіз.

Енді 2021 жылы балық шаруашылығын дамытудың 2030 жылға дейінгі мемлекеттік бағдарламасы іске қосылды. Оны жүзеге асыруға бөлінген қаржы ресурстарының жалпы көлемі 541,3 млрд теңге. Оның 56,4 млрд теңгесі республикалық бюджеттен, 144,3 млрд теңгесі жергілікті бюджеттен және 340,5 млрд теңгесі жеке инвестициялар болуы тиіс. Жаңа бағдарлама тиімділікке қол жеткізу үшін оған қағысушылардың барлығы өз міндеттемелерін орындауы және жоспарларды іске асыруға бөлінген қаражаттың тиімді пайдаланылуы қажет. Өкінішке қарай, бұл құжаттың да кемшіліктері баршылық. Біріншіден, онда балық шаруашылығының балық аулау, балық өңдеуші кәсіпорындар мен балық өсіру зауыттарын дамытуға бағытталған маңызды мәселелері қамтылмаған. Бүгінде балық өңдеумен, аулаумен, шабақ өсірумен айналысатын кәсіпкерлік субъектілері осыған алаңдаулы. Екіншіден, бағдарламада табиғи су қоймаларындағы балық ресурстарын сақтау және ұлғайту шаралары ескерілмеген. Яғни, көктемгі және жазғы кезеңдерде балықтарды құтқару, сондай-ақ, қыста мұздату жұмыстары назардан тыс қалған. Үшіншіден, бағдарламада

браконьерлікпен күрес жайлы бір ауыз сөз жоқ.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев Маңғыстау облысына жұмыс сапары барысында браконьерлік балық шаруашылығын дамытуда үлкен кедергі екенін және мұны тек қылмыстық қудалау шараларымен шешуге болмайтынын айтқан еді. Өйткені, жауапкершілік артып, қатаңдатылғанымен, браконьерлер қайтадан балық аулаудың заңсыз жолына түседі. Бұған тосқауыл қоюдың бір жолы министрліктің қоршаған ортаны қорғаумен айналысатын аумақтық бөлімшелері мен ведомстволық бағынысты ұйымдарының жұмысын ширатып, оларды қаржыландыруды арттыру қажет.

Тағы бір маңызды мәселе – мемлекеттік қолдау шараларының жоқтығы. Жергілікті атқарушы органдар балық шаруашылығын субсидиялауға қаражатты қалдық принцип бойынша бөледі немесе балық өсіру басым бағыт емес дегенді алға тартып, бұл саланы назардан тыс қалдырады.

Министрліктің 2023–2025 жылдарға арналған республикалық бюджет жобасын қалыптастыру шеңберінде жергілікті бюджеттерге жалпы сомасы 6,0 млрд теңге, жыл сайын 2 млрд теңге сомасында балық шаруашылығы субъектілеріне шығындарды субсидиялауға қаржы бөлінді. Алайда бұл қолдаудан Ақмола, Батыс Қазақстан, Қостанай, Солтүстік Қазақстан, Шығыс Қазақстан және Түркістан облыстарындағы балық шаруашылықтары тыс қалып отыр. Бұл өз қаражатын балық шаруашылығы нысандарының құрылысына, сондай-ақ,

негізгі құралдарды сатып алуға жұмсайтын балық шаруашылығы иелерінің орынды ренішін тудырды. Жалпы, мемлекеттің дер кезінде қолдау көрсетуі балық шаруашылығының өркендеуіне, қосымша жұмыс орындарының ашылуына, ауыл тұрғындарының табысының артуына ықпал етеді.

Балық шаруашылығын дамытудағы тағы бір мәселе – балық шикізатының жетіспеушілігінен балық өңдеуші кәсіпорындардың өндірістік қуаттарының толық пайдаланылмауы. Бүгінде көптеген балық өңдейтін кәсіпорындар экспортқа басымдық береді. Мәселен, 2021 жылы республикадан 23,8 мың тонна балық сыртқа сатылды. Оның 21,5 мың тоннасы бүтін яғни, тірі, мұздатылған, салқындалатын. Бұл өсірілген немесе ауланған балықтың 90 пайызы. Дайын өнім экспорттың ұлғайту үшін шикізаттың экспорттың қысқарту қажет. Бұл балық өңдеу кәсіпорындарының өндірісін қуатын арттыруға мүмкіндік беріп, сәйкесінше бюджетке түсімді арттырып, қосымша жұмыс орындарын көбейтеді.

Қазақстанда экологиялық таза балық өнімдерін өндіруге болатын су қоймалары көп, бірақ бәрінде балық аулаудың шегі бар. 2021 жылы мемлекеттік балық шаруашылықтарымен бағалы және шөпкөректі балық түрлерінің 75 миллионға жуық түрі өсіріліп, су қоймаларына жіберілді. Осыған байланысты балық ресурстарын ұлғайту мақсатында балық ресурстарын табиғи және жасанды жолмен көбейтуді жүзеге асыруға мән берілу керек.

Қазақстанның балық шаруашылығын дамытудың әлеуеті зор. Бірақ бұл нәтижелер отандық балық шаруашылығының тұрақты даму деңгейіне жетуі және ішкі нарықтың сұранысын қанағаттандыру үшін мардымсыз. Осыған орай, Үкімет өзекті мәселелерді зерделеп, қаржылық қолдау шараларына және стратегиялық жоспарларға сындарлы түзетулер енгізуі қажет.

А. ТҮРМАҒАНБЕТОВА,
«Заң газеті»

АЙМАҚ

(Соңы. Басы 1-бетте)

Осылайша, «Каспий» зауытының өнімділігі тәулігіне 100 мың м³ болады.

МАЭК-тің қуаттылығы жетпегендіктен өзге нұсқалар қарастырылуда

Ақтау мен оған іргелес елді мекендер үшін ауыз судың негізгі өндірушілерінің бірі – қуаттылығы тәулігіне 52 мың м³ болатын «МАЭК-Қазатөнеркәсіп» ЖШС. Облыс орталығының 205 мың тұрғынын сумен қамтамасыз ету үшін бұл нысанның қуаты жетпейді. Аталған кәсіпорынның негізгі жабдықтары өткен ғасырдың 60-90 жылдарында пайдалануға берілген. Негізгі жабдықтың физикалық тозуы қазір 80,7% құрайды.

Кәсіпорында теңіз суын тұщыту үшін ескі жабдықталған бес дистилляциялық тұщыландыру қондырғысы және жаңартылған үш көлденең-құбырлы буландырғыш пайдаланылады. Жабдықтың пайдалану ресурсына 20 жыл болса да, қондырғыларды пайдаланудың нақты мерзімі 31 жылдан 40 жылға дейін.

Халықты ауыз сумен үздіксіз қамтамасыз ету мақсатында №7 және 8 (жалпы қуаттылығы тәулігіне 16 мың м³) дистилляциялық-тұщыландыру қондырғыларын пайдаланудан шығарып, өнімділігі тәулігіне 24 мың м³ жаңа МТПИ – 4А, 4Б және МТПИ-5А, 5Б құрылғыларын орнату жоспарлануда.

Жоба мемлекеттік сараптамаға берілді. Оң қорытынды алғаннан кейін Маңғыстау облысының әкімдігі республикалық бюджет есебінен қаржыландыруға өтінім беретін болады. Құны 18,7 млрд теңге болатын жобаны іске асыру 2023–2024 жылдарға деп жоспарланған.

Тиімді бағытқа инвестиция салу

Ақтауда жеке инвесторлар қуаттылығы тәулігіне 20 000 м³ тұщыту қондырғысын салу бойынша жоба жүргізілуде, оны 2023 жылы аяқтау жоспарланған. Жобаның құны – 4 млрд теңге. Нысан Ақтаудың жаңа шағын аудандары мен Ақшұқыр және Сайын Шапағатов ауылдарының тұрғындарына ауыз сумен қамтамасыз етуі тиіс.

Түпқараған ауданындағы су тұщыту қондырғысы

Алдағы екі жылда Түпқараған ауданының үш елді мекенінде су мәселесін шешілетін болады. Жыл сайын жазғы кезеңде Форт-Шевченко

СУ ТҰШЫТУ ҚОНДЫРҒЫЛАРЫ АУЫЗ СУ ТАПШЫЛЫҒЫН ЖОЯДЫ

тұрғындары мен Ақшұқыр және Сайын Шапағатов ауылдарының тұрғындарына кесте бойынша су беріледі.

Су тапшылығын жою үшін Түпқараған ауданының әкімдігі 2022–2023 жылдары Форт-Шевченко да қуаты тәулігіне 5 мың м³ құрайтын су тұщыту қондырғысын салуға ЖСҚ әзірледі.

Бұдан басқа, 2023–2024 жылдары Ақшұқыр және Сайын Шапағатов ауылдарында қуаттылығы тәулігіне 10 мың м³ су тұщыту қондырғысын салуға ЖСҚ әзірлеу жоспарланған.

Жаңаөзен тұрғындарына су кесте бойынша берілмейтін болады

Су тапшылығын Жаңаөзен қаласының тұрғындары мен іргелес елді-мекендердің 156 мыңға жуық адамы да көруде.

«Астрахань-Маңғышлақ» магистральдық құбыры арқылы тәулігіне 25 мың м³ су беріледі. Жаз айларында Жаңаөзен қаласының кей елді мекендеріне су кесте бойынша беріледі. Санитарлық нормалар мен ережелерге сәйкес ауыз суға деген жалпы қажеттілік – тәулігіне 42-43 мың м³. Жаңаөзен қаласының 2025 жылға дейінгі дамуын ескере отырып, ауыз суға деген қажеттілік тәулігіне 50 мың м³ құрайтын болмақ.

Бұл мәселені Кендірлі ауылында қуаттылығы тәулігіне 50 мың м³ су тұщыту зауытын салу арқылы шешу жоспарланған. Жобаның техникалық-экономикалық негіздемесіне мемлекеттік сараптама қорытындысы алынды. Жобаның жалпы құны – 87,8 млрд теңге. Жобаны іске асыру мерзімі – 2022–2024 жылдар. Жобаны бірлесіп іске асыру үшін халықаралық инвесторлармен келіссөздер жүргізілуде.

Маңғыстауда жер асты су көздерін пайдалану жоспарлануда

Бейнеу ауданы Боранқұл ауылында 2024 жылы өнімділігі 80 мың м³ су тұщыту зауыты мен су сорғы станциясының құрылысы бойынша жобаны іске асыру басталады. Жаңа нысан Бейнеу ауданының Бейнеу, Есет және Боранқұл ауылдарының, Жаңаөзен қаласының, Қарақия ауданының Жетібай және Мұнайшы ауылдары, Еділ суын пайдаланатын Маңғыстау ауданының Сайөтес ауылы тұрғындарының ауыз суға қол жеткізуді едәуір жеңілдетеді. Зауыт өндіріс процесінде Төңірекшын кен орнының жер асты суларын пайдаланатын болады. Бұл жер Боранқұл ауылынан 60 шақырым қашықтықта орналасқан. Кен орны тәулігіне 104 мың м³ су бере алады, тұздылығы бір

литрге 3-4 грамм. Су тапшылығы мәселесін шешуден басқа, Каспийде техногендік апаттар болған жағдайда, нысан Ақтау мен Жаңаөзен үшін ауыз судың резервтік көзі болуға көмектеседі. Жобаның құны – 90 млрд теңге.

«Астрахань-Маңғышлақ» су құбыры

Маңғыстау облысына ауыз судың бір бөлігі Ресейдің «Астрахань-Маңғышлақ» су құбыры арқылы келеді. Тәулігіне 17,5 мың м³ су құбырынан «Қаражанбасмұнай» өнеркәсіптік және шаруашылық қажеттіліктеріне алатын. Бұл мәселені шешу үшін компания ауыз суды алмастыра алатын су өндіретін зауыт салды.

Бұдан басқа, «ҚазТрансОйл» АҚ 1988 жылы пайдалануға берілген «Астрахань-Маңғышлақ» су құбырын жаңғыртуды қаржыландыру мәселесін пысықтауда. Аталған су құбырының тозу деңгейі қазір 87%. Бүгінгі таңда су құбырын қайта құру жобасының техникалық-экономикалық негіздемесі әзірленді. Жобаның құны – 421,6 млрд теңге, оның ішінде 1-кезек – 147,5 млрд теңге.

Екі млрд теңгеден астам инвестиция

Жақында Freedom компаниялар тобы мен Маңғыстау облысының әкімдігі «Қуатты өңірлер – ел дамуының драйвері» ұлттық бағдарламасы аясында Ақтаудағы су тұщыту зауытынан №4 орталық сумен жабдықтау торабына дейінгі аумақта сорғы станциясы мен сумен жабдықтау желілерінің құрылысын қаржыландыру бойынша меморандумға қол қойды.

Бұл жобаны қаржыландыру 2,12 млрд теңгені құрайды. Инженерлік құрылыстар салу Ақтау қаласының, сондай-ақ, Түпқараған ауданының Ақшұқыр және Сайын Шапағатов ауылдарының тұрғындарын сапалы ауыз сумен үздіксіз қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Нәтижесінде 230 мыңға жуық тұрғын ауыз сумен қамтылады. Жоба бойынша құрылыс-монтаждау жұмыстарын орындау Маңғыстау облысы энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық басқармасының «Каспий жылуы, су арнасы» МКК-на жүктелген. Құрылысты аяқтау 2023 жылға жоспарланған.

Жазира ҚУАНЫШБЕКҚЫЗЫ

КӨКЖИЕК

ТҮЙТКІЛ

ІШКІ ІСТЕР САЛАСЫНА САПАЛЫ МАМАН ДАЯРЛАУ МАҢЫЗДЫ

Бүгінгі білімпаз – өртенгі жас маман. Елдің дамуы мен ілгері жылжуына аз да болса өз үлесін қосам деуші әрбір саналы ұрпақ сол жолда сапалы білім нәрімен сусындауы қажет. Ал білімі бар, патриоттық сезімі жетерлік, іскер, мақсатшыл, ерік-жігері мығым болу – бұл ішкі істер органдарының болашақ қызметкерлеріне қойылатын басты талап.

Білім мен ғылымның дамуы – адамзат өркениетінің өлшемі, сапалы білім – жарқын болашағымыздың кепілі. ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев жастардың даму және оларды қолдау мақсатында іс-шаралар жүргізу және бағдарламалар әзірлеу керек екендігіне ерекше көңіл бөліп келеді. Себебі, мемлекеттің болашағы дәл осы жастар болып табылады. Жаңа онжылдықта бізге демократиялық мемлекеттегі құқық қорғау қызметінің жоғары халықаралық стандарттарына сәйкес келетін жаңа құқық қорғау жүйесі қажет екенін, «Менің полициям мені қорғайды» деген ұғым бүгінгі күннің ұранына айналуы тиіс екендігін Президентіміз өз жолдауында ескерткен болатын. Бойына борыш пен намысты, ар мен адалдықты серік етіп, қоғамымыздағы тыныштықты сақтауды парыз тұтатын болашақ патриот, маман тәрбиелеу бәрінен жауапты іс.

Осы тұрғыда, М. Есболатов атындағы ҚР ИІМ академиясы болашақ құқық қорғау мамандарын даярлау ісінде мол тәжірибе қалыптастырған оқу орны. Талапты білімгердің таңдаған мамандығын игеруінде теориялық білім мен кәсіптік тәжірибенің дұрыс ұштасуы маңызды рөл атқарады. Аталмыш оқу орнында білікті тәжірибелі оқытушылар құрамы тәлім беруде. «Ұстазы жақсының – ұстамы жақсы» демекші, шәкірттеріміздің республикалық және халықаралық деңгейдегі жарыстарда жүздеп орындарды иеленіп жүргенін мақтанышпен айта аламыз.

Қазақстандық болашақ полиция кадрларын даярлауға қатысты біз бірқатар жетістіктерге қол жеткіздік. Атап айтсақ, ең алдымен, болашақ құқық қорғау мамандарын патриоттық рухта тәрбиелеу мәселесі жолға қойылды. Бұл бағытта тәжірибелі қызметкерлер, ұстаздар, өзінің озық ғылыми педагогикалық тұрғыдан осы саланы өркендетуге ұмтылған азаматтардан құрылған арнайы тәлімгерлік институт қызметінің негізі қаланды десек те болады. Бұл бастама болашақ ішкі істер органдары қызметкерлерін кәсіби біліктілік пен адамгершілікке баулып қана қоймай олардың мемлекетшілдік, патриоттық сезімдерін қалыптастыруға да үлес қосады деген сенім мол.

ҚР ИІМ академиясына түсетін кандидаттарды қабылдау мен іріктеу жалпы орта білімі бар, ішкі істер органдары қызметкерлерінің қойған талаптарына жауап беретін, әскери қызмет етуге және білім алуға денсаулық жағдайы сәйкес келетін Қазақстан азаматтарының арасынан таңдалады. Академияға әр жылдың 31 желтоқсанына дейін жасы 17 мен 25 аралығындағы азаматтар қабылданады.

ҚР ИІМ академиясы кандидаттарды Астана, Алматы қалаларындағы ішкі істер департаменттерінен не азаматтардың тұрғылықты мекенжайынан алынған медициналық, физикалық, психофизиологиялық сәйкестіктеріне қарай іріктеп, қабылданады.

Қазақстан ішкі істер органдарының қызметкерлерін дайындау үшін екі ИІМ жоғары оқу орны және үш колледж жұмыс жасайды. Академияда мына мамандықтар бойынша жоғары деңгейде кәсіби білім береді: тергеу-криминалдық, оперативті-криминалдық, оперативті-ізі кесушілік, администраторлық-құқықтық салаларын қамтамасыз ететін «Құқық қорғау қызметі» мамандығы. Оқу мерзімі – 4 жыл.

Академияның басты міндеті – Отанын шексіз сүйетін ұлағатты ұрпақ тәрбиелеу. Даңқты қолбасшы Б. Момышұлы «Тәртіпке бағынған құл болмайды» демекші, аталмыш оқу орнының негізгі ұстанымы да – темірдей тәртіп орнату. Жастарымыздың парасат пайымы биік, жан-жақты тұлға болып қалыптасуы үшін алдымен, темірдей тәртіптің болуы шарт.

Еліміздің тыныштығын қорғап, қауіпсіздігін қамтамасыз ету – қасиетті борыш. Халық алдында адал қызмет етуге ант берген қатардағы әрбір тәртіп сақшысына үлкен жауапкершілік жүктейді.

Академия оқытушылары білім алушыларының бойына адалдық пен кәсібилікті сіңіріп тәрбиелеуге тырысады. Осы кезінде Ішкі істер министрі Тұрғымбаевтың басшылығымен құқық қорғау органдарын реформалау бойынша үлкен жұмыс жүргізілуде. Қара шаңырақтан тәлім алып, еліміздің түкпір-түкпіріне қанат қаққан әрбір түлегіміз, бар жиған білімдерін өскелең ұрпаққа, өз халқының игілігіне арнайтыны ақиқат. Бұл оқу орны әрбір жас буынның жігерін жанып, білімін шындап, ғылымға бетбұрыс жасауына үлкен үлес қосуда.

Академиямыздың мәртебесінің биік болуы сол жастарымыздың білімі мен белсенділігіне, іскерлігіне тікелей байланысты.

Эльвира АЛИМОВА, М. Есболатов атындағы ҚР ИІМ академиясында Жалпы құқықтық пәндер кафедрасы бастығының міндетін атқарушы PhD докторы, полиция полковнигі

Соңғы жылдары оңай олжаға кенелгісі келетіндердің саны артты. Қоғамда көп орын алатын қылмыстардың бірі – автокөлік ұрлау.

АВТОКӨЛІК ҰРЛАУШЫЛАР АЗАЙМАЙ ТҰР

Ұрылардың әдетке айналдырған кәсібінің бірі – көліктің магнитфонның, дөңгелегін және оның ішіндегі бұйымдарды үттеп кететін деректерді жиі естиміз. Тіпті, әккі ұрылар біреудің «темір тұлпарын» өзіне меншіктеп, өзінің затында өзге сатып алу болмаса жеңіл көлікті бөлшектеп сатып жіберетінін де естіп жатырмыз. Бір отбасын асырап тұрған темір тұлпарды қолды ету жалғыз адамның қолынан келетін іс емес. Олар осындай іспен машықтанған қылмыстық топ. Бұның сырын, олардың «жорыққа» негізінен қашан шығатынын, мәселенің басқа да жай-жапсарын және көлігіңіз ұрланған жағдайда не істеу керектігі жайында Түркістан облысы Полиция департаментінің Криминалдық полиция басқармасының аға жедел уәкілі, полиция майоры Жамбыл Жандаров айтты.

5 КӨЛІК ИЕСІНЕ ҚАЙТАРЫЛДЫ

Жалпы, осындай кешенді іс-шаралар аясында, үстіміздегі жылдың он айында облыс көлемінде 10 автокөлік ұрлығы тіркелген. Полиция қызметкерлерінің жедел әрекет етуінің нәтижесінде, 5 автокөлік иелеріне қайтарылды. Автокөліктерді ұрлағаны үшін 9 адам қылмыстық жауапкершілікке тартылды, оның ішінде 7 адамнан тұратын 3 қылмыстық топ құрықталды.

Мәселен Отырар аудандық полиция бөліміне жергілікті тұрғын арызданып, ауласында тұрған «Ваз-21060» маркалы автокөлігін белгісіз біреу айдап кеткенін хабарлаған. Аталған жайт ҚК 200-бабы «Автомобильді немесе өзге де көлік құралын жымқыру мақсатында құқыққа сыйымсыз иеленіп алу» бойынша тіркелді. Тәртіп сақшылары көлік ұрлаған күдіктіні құрықтау мен тұр-тұлғасын анықтау үшін барлық қажетті шараларды атқарды. Содан арада небары 2 күн өткенде жебіренушінің көлігін заңсыз иемденіп кеткен азаматтарды анықтады. Осылайша отырарлық сақшылар күдікті ретінде бұрын сотты болған Түркістан қаласының екі жас тұрғынын құрықтады. Белгілі болғандай, күдіктілер аталған қылмысты жасамас бұрын өзара ақылдасып, арнайы жоспар құрған. Оңай жолмен ақша табуды көздеген екі жұмыссыз жігіт, Отырар ауданына бет алған. Ауыл тұрғынының көлігін ұрлап, бөлшектеп сатып оңай олжаға кенелуді көздеген. Олар жебіренушінің ауласын біраз күн бақылаған. Содан түнгі уақытта жебіренушінің ауласында тұрған автокөлікті ұрлап кеткен. Қолды болған көлікті Түркістан қаласына дейін айдап келіп, жарамды бөлшектерін сатып жіберген. Ал қалғанын өртеген. Қазіргі таңда күдікті азаматтар қамауға алынып, тергеу амалдары жүргізілуде.

ЖЫЛ БАСЫНАН БЕРІ 909 АВТОКӨЛІК ҰРЛАНҒАН

Полиция майорының сөзіне қарағанда, ең көп жасалатын қылмыстың түрі – ол ұрлық. Қолының сұғанағы бар кез келген жастағы адам «оңай олжаға кенелмек» мақсатпен көбіне көп ашылмай тасада қалып кететін қылмыстарды жасауға тырысады. Соңғы кездері олардың мүмкіндігі күннен-күнге молаю үстінде. Олай дейтінім, жаңа үлгілер неше түрлі құрал-саймандар, жаңа технологиялар мен озық әдістердің көбеюі әккі ұрылардың жұмысын жеңілдетуде.

Елімізде жыл басынан бері 909 автокөлік ұрланып, оның 775-і табылған. ИІМ-нің дерегіне қарағанда, жыл басынан бері 19 қылмыстық топ құрықталған. Көбіне «Toyota» және «Lexus» маркалы автокөліктер ұрланады екен. Алайда, бұл қылмыс быыл былтырғы дерекпен салыстырғанда 6 пайызға азайған.

Көлік ұрлығы қылмыстарының алдын алу мақсатында, полиция қызметкерлері жүйелі жұмыс жүргізіп келеді. Яғни, автокөлік пен олардың иелерін, оның ішінде көрші мемлекеттер мен шекара маңындағы аудандарда тексеру бойынша мобилді бекеттер құрылған. Тәртіп сақшылары айдап әкетілген автокөлікті және ұрланған қосалқы бөлшектерді анықтау үшін гараж кооперативтеріне, жеке автосберханаларға, техникалық қызмет көрсету сервисіне, автотұрақтарға, автобөлшектеу пункттеріне, автобазарлар мен автотүкендерге ұдайы тексеру жұмыстарын жүргізеді. Әкімдіктер, қоғамдық құрылымдармен бірлесіп, профилактикалық акциялар мен жиындар өткізіп отырады. Оның ішінде тұрғын үйлердің аулаларында, қибақтарда және азаматтар көп жиналатын орындарда профилактикалық жарнамалар орналастырылады. Жер үйде тұратын тұрғындарға автокөліктерін үйінің ауласына кіргізіп қойуды, ал көпқабатты үйлердің тұрғындарына автокөліктерін

ҰРЫЛАРДАН САҚТАНУДЫҢ ЖОЛДАРЫ

Криминалдық полиция басқармасының аға жедел уәкілі ұрылардан сақ болудың бірнеше жолын айтып берді. Көлігіңіздің қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін ең қарапайым қауіпсіздік нормаларын сақтау қажет. Ешуақытта автокөліктің есігін ашық және кілтмен қалдырмаңыз. Көлікті түнде тұраққа қойғанда гаражды немесе күзетілетін тұрақты пайдаланыңыз. Қылмыскер сідзін көлігіңізді тез иемденбеуі үшін тиісті шаралар қабылдаңыз. Оны электронды және механикалық ұрлыққа қарсы құрылғылармен және GPS маяктары бар ұр-

лыққа қарсы кешендермен жабдықтаңыз. Автокөлік салонында құжаттар мен құнды заттарды қалдырмаңыз. Басқа мемлекетте тіркелген автокөлікті сатып алғанда, әртүрлі интернет сайттар ұсынатын қызметтер арқылы қолда бар деректер бойынша автокөліктің «тазалығын», яғни бұрын ұрланған-ұрланбағанын тексеріңіз!

ТЕМІР ТҰЛПАРЫҢИЗ ҰРЛАНҒАНДА НЕ ІСТЕУ КЕРЕК?

Өзіңіз ең алдымен болған жағдайды елестетіп көріңіз. Таңертең жұмысқа бару үшін асығыс үйден шықтыңыз. Бірақ көлігіңіз күнделікті тұратын орнында болмады. Әрине, адамның ойына әртүрлі ой келері анық. Ең бастысы сабыр сақтау қажет.

Немесе, сідзін көршілеріңіз үй маңайына камера орнатқан болса, олардың жазбаларын да қарап шығу керек. Барлық танысыңызды көлігіңіздің жоғалғаны жайында хабарлар еткеніңіз абзал. Автокөлігіңізді тәжірибелі ұры қолды қылса, ең алдымен ол көлікті тасалау жерге айдап апарарды. Бұл – артық назар аудармайтын, оқшауланған аймақ. Әдетте мұндай жерлер ұрланған аймаққа жақын орналасады. Абыр-сабыр басылғаннан кейін ғана көлікті басқа жерге айдап әкetedі.

САҚТАНСАҢ САҚТАЙДЫ

Көлік ұрлығына қатысты қылмыстардың бәрінде ұрылардың көзі ең алдымен автомагнитоло панельдеріне түседі. Олар өздерінің діттеген мақсатына

Екіншіден, өзіңізге бірнеше сұрақ қойып, сол сауалдың жауабын ойланатын тауып көріңіз. Үйге кіредің алдында темір тұлпар қайда қойылып еді? Бәлкім, кеше түнде сіз көлігіңізді күнделікті қоятын орны бос болмай, басқа жерге қойған шығарсыз? Көлікті қойған тұрақ орнын ауыстырғаныңызды ұмытып қалған боларсыз? Автокөлік рұқсат етілген жерге қойылды ма? Егер рұқсат етілмеген жерге көлікті қойған болсаңыз, көлігіңіз айыппұл тұрағында болуы мүмкін. Ішкі істер департаментіне қоңырау шалыңыз, мүмкін сідзін көлігіңізді рұқсатсыз жерде тұрғаны үшін алып кеткен шығар. Эвакуация қызметі арнайы хаттама жүргізеді, сондықтан көлігіңізді табу қиынға соқпайды. Содан кейін, өзіңізден басқа адамның көлікті пайдалануға құқығы бар ма? Мүмкін, көліктің қосымша кілтті жақын адамыңызда болар, ал ол сідзін көлігіңізді мініп кеткенің ескертпеген болар? Көлігіңіздің кілті бар туыстарыңызға хабарласып көргеніңіз абзал. Егер осы жоғарыдағы сұрақтарға жауап таппасаңыз, онда сідзін автокөлігіңізді әккі ұрылардың қолды етіп кеткені. Уақытты жоғалтпай 102 қысқа номеріне қоңырау шалыңыз. Полицияға қоңырау шалғаннан кейін әуелі сідзін шағымыңыз қабылданады, кейін өтініш жазу сұралады.

Жоғалған көліктің иесі екеніңізді дәлелдеу үшін көлігіңіздің құжаттары өзіңізде болуы керек. Тағы бір айта кететіні, құжаттарды автокөлікке сақтамаңыз. Себебі, көлік жоғалғанда құжаттар да бірге кететінін ұмытпаңыз.

Сонымен қатар, арыз жазуға келген адамдардың басым бөлігі өтінішті қалай толтыратынын білмейтіні жиі кездеседі. Әрине, халықты түсінуге болады. Адамның басына түспегеннен кейін өтінішті қалай жазылатынын білмейді. Өтініш толтырғанда, көлік иесінің толық аты-жөні, тіркелген мекенжайы, тіркеу нөмірі, автокөліктің маркасы және түсі жазылады. Қосымша ақпарат жазу да артық болмайды. Көлікке сідзін басқа кімнің құқығы бар екенін көрсету керек. Кілті жоғалтып алған кезіңіз болса, оны да есіңізге түсіріп тұртып кеткеніңіз артықтығы болмайды. Автокөлікке қандай сигнал жүйесі орнатылған? Өтінішті жазғаннан кейін полициядан қылмыстық тергеу және ұрлық туралы куәлік салынатын салықты уақытша тоқтату үшін керек.

ЖОҒАЛҒАН КӨЛІКТІ САҚТАНДЫРУ АҚЫСЫН ТОҚТАТУҒА БОЛАДЫ

Тағы бір ескертетін жайт, сақтандыру компаниясына көлігіңіздің ұрланғаны туралы хабарлаңыз. Қазіргі таңда сақтандыру компанияларында call-орталық бар. Көлігіңіз табылғанға дейінгі уақыт аралығында сақтандыруға төленетін ақыңыз тоқтатылады. Көлік тұратын ауладағы бейнежазбаны тексеріңіз. Егер автокөлік жабық автотұрақтан жоғалып кетсе ол жерде міндетті түрде бейнекамера болуы ке-

қол жеткізу үшін жеңіл көлік есігінің құлпын бұзды немесе терезені сындырып көліктің есігін ашып, бағалы заттарды үттеп кетеді. Тиісінше қолға түскен қылмыскерлерден көліктің есігін ашуға және терезесін сындыруға арналған арнайы құрал-жабдықтар жиі табылып жатады. Осы орайда дыбыстық қондырғының (сигнализация) айтарлықтай рөл атқармайтынын айтып кетуге болмайды. Себебі, әдетте мұндай қылмыстар өте тез жасалады. Әрі күзетілмейтін аумақтарда, қаланың төменгі аудандарындағы аулаларда орын алғасын кім жедел қимылдай қойсын.

Жамбыл Жандаровтың сөзіне қарағанда, көліктің салонын тоннайтындар міндетті түрде иесінің ізіне түсіп, алдын ала анду жұмыстарын жүргізеді екен. Оның белгілі бір ғимараттан қашан шығатынын білгенде ғана әлгіндей әрекетке баратын көрінеді. Жеңіл көлік иелері немқұрайлық танытып, көліктің есігін немесе терезесін ашық қалдырады, сонымен қатар, автомагнитоланы, құжаттарды, бағалы заттарды өзімен алып кетпейді.

ПОЛИЦЕЙЛЕРГЕ ТҰРҒЫНДАР РИЗАШЫЛЫҒЫН БІЛДІРДІ

Полиция қызметкерлерінің қырағылығына риза болған тұркістандық азамат Түркістан облыстық ПД-ға келіп ризашылығын айтты.

– Үстіміздегі жылдың тамыз айында бір туысымыздың тойына келген едім. Тойхананың алдында көлік көп екенін көріп ұзақтай жерге көлігімді қойдым. Күн ыстық болғандықтан көлігімнің терезесін кішкене ашық қалдырдым. Сөйтіп, тойдан шығып көлігімді қойған жерге келсем, орнында жоқ. Тек жеңіл көлігімнің ізі ғана қалған. Бірден 102 қызметіне хабарлап, болған істің мән-жайын түсіндірдім. Сөйтіп, полиция қызметкерлері жоғалған көлігімді сол ауданда адам сирек жүретін тасаға жасырып қойған жерінен тауып берді. Әккі ұрылар көлігімнің ішіндегі сатуға жарайтын заттарын алып кетіпті, қалған заттарын қас қарайғанда бөлшектеп алуды жоспарлаған болар. Әрине, көлігіңнің бос орнын сипап қалу өте қиын жағдай екен. Ешкімнің басына салмасын мұндайды. Себебі, жеңіл көлік әрбір отбасының табыс көзі. Бір отбасын асырап отырған құрал, осындай табыстан айыруға тырысатын ұрылардың айласы да күн санап артып келе жатқаны қынжылтады. Көлігіміздің жоғалуына бірінші өзіміз кінәліміз. Себебі, темір тұлпарымызға немқұрайлы қарап, әккі ұрылардың қылмыс жасауына өзіміз жағдай жасап береміз. Түркістан облыстық полиция департаменті қызметкерлерінің жедел әрекет етуінің арқасында көлігімді дер кезінде таптым. Еліміздің қорғаны болып жүрген полиция қызметкерлеріне алғысым шексіз, – дейді Олжас деген Түркістан қаласының тұрғыны.

Раушан НАРБЕК
ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫ

ОРАЙЫ КЕЛГЕН ӘНГІМЕ

Аман КУНИКЕЕВ,

Алматы облыстық өңірлік комиссиясы №2 жұмыс тобының жетекшісі:

«РСФСР ҚЫЛМЫСТЫҚ КОДЕКСІНІҢ
61-БАБЫМЕН СОТТАЛҒАН
ШАРУАЛАРДЫ ДА АҚТАУ КЕРЕК»

(Соңы. Басы 1-бетте)

Бұл бойынша 83 тәркіленуші шаруаның тізімін анықтап, оның 30-ы ақталмағаны дәлелденіп отыр. Алматы облысының шекаралық аудандарынан мал-мүлкі тәркіленіп, жер аударылған 273 шаруаның тізімі бар. Мамандардың тиісті талдаудан өтіп жатқан түрлі шаруашылық-саяси нақандарда жазаланғандар мәселесі бойынша 1932 жылғы 7 тамыздағы заңына сай Алматы облысында 1634 шаруа сотталғаны анықталған. Ал 1947 жылғы 4 маусымда қабылданған осыған үндес жарлық бойынша жазаланғандар саны 181 адамды құрады.

– Осы арада тәркілеуге ұшыраған байлардың тізіміне арнайы тоқтала кетсеңіз. Өйткені, қазақ пен орыс ұғымындағы бай мен боғач сөздерінің айырмасы бар екенін көп адам білме бермейді?

– 1928 жылғы Жетісудан тәркілеуге ұшыраған ірі байлардың тізімі мұрағат қорында «Байлардың жеке ісі» деген атпен сақталған. Аталған тізім кейіннен осы өлкеге тарайтын орыс тіліндегі «Жетісу ұшқыны» газетінің 23 қыркүйектегі №106 (398) саны мен қазақ тілінде жарық көретін «Тілші» газетінің 26 қыркүйектегі №56 (383) санында жарияланған. Тізімде әр ауданның мүлкі тәркіленген азаматтардың аты-жөні ретімен берілген екен.

– Жұмыс тобы соңғы жылдары ғана Алматы және Жетісу деп екіге

бөлінген бұрынғы Алматы облысы аумағын толық қамтыған зой.

– Оныңыз рас. Комиссия құрылған кезде олар бөлінбеген болатын. Жетісу облысында өңірлік жаңа комиссия әлі құрылмағандықтан біз бұрынғыша өз жұмысымызды қазіргі екі облыс аумағында да жалғастырып келе жатырмыз.

– 1930 жылғы 14 қыркүйектегі шекаралық аудандардан бай-қулақ-

тарды жер аудару туралы ВКП (б) Қазақ өлкелік комитеті қаулысы қалай жүзеге асырылғанын анықтадыңыздар ма?

– Қазақ өлкелік комитеті қаулысына сәйкес ОГПУ Алматы округінен 263 іс бойынша 273 шаруаны әртүрлі жазалаған. Жұмыс тобының мамандары осы 273 адамның тізімін анықтады. Бұл құжат 21.01.1931 жылғы дерек. Мәселен, Қазақстан өлкелік бақылау

комиссиясы – ҚАССР жұмысшы-шаруа инспекциясы халық комиссариаты мәліметтерінде Калинин ауданындағы бір ауылдық кеңес 4 қулақты өлім жазасына кескенін көрсеткен. Есік ауданында колхоздың рұқсатынсыз кез келген мүлік пен азық-түлікті сатуға және сатып алуға тыйым салынды. Колхозға кіруден бас тартқандар да жазаланды. Калинин ауданында бір уәкіл 16 орташа мен кедейлерді барлық сиырларды ортақтастыруға қарсы шыққаны үшін қамаған. Өлкекомнан уәкіл болып Кастек ауданына жіберілген Кубасов Алматы округінде жаппай ұжымдастырылған аудан саналып, қулақтарды жою шаралары жүргізілген Есік ауданында 138 шаруашылық тәркіленіп, сотқа берілді. Қулақтарға қатысты 58 көрнекі сот өткізіліп, олар әртүрлі мерзімдерге қамауға алынып, жер аударылу мен жерден айыруға кесілді. 1930 жылдың 22 ақпаны қарсаңында ауданда 3647 шаруашылық (84%) ұжымдастырылды.

– Оның ішінде Жедел үштік шешімі бойынша жер аударылғандар саны қанша?

– 1930 жылдың 1 наурызындағы округком Жедел үштігі шешімімен округ аумағынан тыс жерлерге жер аударылатын 2-категориялы қулақ шаруашылықтар Есік ауданынан – 120, Калинин ауданынан – 200, жалпы көлемі 320 шаруашылық және 1600 жан (бір шаруашылыққа 5 жаннан есептегенде) деп белгіленді.

1930 жылдың 10 сәуіріндегі құпия анықтамаларға сәйкес, Өлкеком комиссиясы қаулысымен Алматы округінен басқа округтерге 2-категория бойынша 320 қулақ шаруашылығы жер аударуға жатқызылса, соның 153 шаруашылығының (771 адам) өкілдері жер аударылған. Ал округтің өзі ішінде жаппай ұжымдастырылған аудандардан басқа аудандарға жер аудару межеіне үшінші категориялы 365 шаруашылық жатқызылып, оның 86-сы жер аударылған.

– 1929 жылдың қарашасында Өлкеком отырықшыландыру бойынша жоспарлы жұмыстарды бастау жөнінде арнайы шешім қабылданғанын білеміз...

– Оныңыз рас. Соның нәтижесінде 1930 жылдың басында ХКК жанынан республикалық отырықшыландыру комитеті құрылды. Алматы округінен отырықшыландыруға жататын көшпелі және жартылай көшпелі шаруашылықтар саны 18046 құрады. БК(Б) П Орталық комитеті 1929 жылдың 20 желтоқсанында «Ет проблемасын шешуге байланысты шаралар» туралы қаулы қабылдады. 1929 жылдың 6 қаңтарындағы Алматы округтік атқару комитеті Орталық өлкелік өкіметтің 34 мың мүйізді ірі қара шығару жөніндегі тапсырмасын, округтік атқару комитеті төмендегіше жоспарды қабылдады. 1932 жылы 7 тамызда Орталық Атқару комитеті мен КСРО Халық Комиссарлар Кеңесінің «Мемлекеттік кәсіпорындардың, колхоздардың және кооперациялардың мүлкін қорғау және қоғамдық (социалистік) меншікті қорғау туралы» қабылданған қаулысына сай («Бес масақ» заңы) Алматы облысы бойынша сотталған 1634 шаруаның есімі анықталды.

– Алматы облысы аймағында бай-қулақтарды жою бойынша жазаланғандардың саны белгілі ме?

– Архив құжаттарына сәйкес Алматы облысы бойынша бай-қулақтарды жоюда 1103 адам жазаланған. Олардың ішінде 1031-і бай, 18-і молда, 51-і орташа, 3-уі кедей болған. Жазаланған, тәркіленіп, жер аударылған шаруалар ішінде шекарадан өтіп кету мақсатында келіп, тұрақтап қалған «Сібір қулақтары» деген категория болған. Деректерде олардың саны 65 адам деп көрсетілген.

Шаруаларды сот арқылы қуғындауға большевиктер 1926 жылғы РСФСР Қылмыстық кодексінің 61-бабын да пайдаланды. Онда міндеттемелерден, қоғамдық маңызы бар жалпымемлекеттік міндеттемелерден немесе істерді атқарудан бас тартқандарға қылмыстық жаза көзделген. Бұл баптың да мәнісі азаматтық құқықтарға қол сұғу. Бұл баппен сотталған шаруаларды да ақтау керек деген ойдаймыз.

– Сұхбатыңызға рақмет.

Ерлік ЕРЖАНҰЛЫ,
«Заң газеті»

САРАП

Қазіргі таңда елімізде «Саяси қуғын-сүргін құрбандарын толық ақтау» жөніндегі мемлекеттік комиссия жұмысы істеуде. Бұл комиссияға қазақтың тарихы мен танымын зерттеп жүрген білікті мамандардың топтастырылғаны белгілі. Үлкен міндет жүктелген мемлекеттік комиссияның бүгінгі жеткен жетістігі, алдағы мақсат-мұраттарын Қ.И.Сәтбаев атындағы ҚазҰТУ-дың профессоры Досалы САЛҚЫНБЕКТЕҢ білген едік.

АҚТАУ ІСІ ТӘУЕЛСІЗДІК КЕЗЕҢІНЕН
БАСТАУ АЛҒАН

2020 жылдың 30 мамыры күні Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев «Ашаршылық және саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу» күніне орай үндеу жариялап, осыған дейінгі жүргізілген және алдағы уақытта жүргізілетін жұмыстар бойынша «Тарихи әділдікті қалпына келтіру жұмыстарын аяқтап, саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау үшін арнайы мемлекеттік комиссия құруды» тапсырған болатын. Міне, осы үндеуге байланысты 2021 жылдың қараша айында Мемлекет басшысының жарлығы шығып, тапсырма берілді. Комиссия жұмысының басты мақсаты саяси қуғын-сүргін құрбандарын саяси тұрғыдан толық ақтау болып табылады. Тәуелсіздік кезеңіндегі 30 жылдан астамғы тарих парактарын ой елегінен өткізіп қарамақ, 1930 жылдары елімізде орын алған әрі қолдан жасалған зобалаңның ақ-қарасын анықтау жөнінде біршама жұмыс атқарылған. Атап айтсақ, 1992 жылы Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесі төралқасының «Қазақ Орталық Атқару комитеті мен ҚАКСР Халық комиссарлары кеңесінің» 1928 жылғы 27 тамыздағы «Бай шаруашылықтарын тәркілеу туралы», 1928 жылы 13 қыркүйектегі «Аса ірі және жартылай феодал байларды тәркілеу мен жер аударуға қарсы әрекет жасағаны үшін қылмыстық жауаптылық туралы» және 1930 жылғы 19 ақпандағы «Жаппай ұжымдастыру аудандарында ауылшаруашылығын социалистік жолмен қайта құруды нығайту жөніндегі және қулақтар мен байларға қарсы күрес жөніндегі шаралар туралы» қаулыларын зерттеу жөніндегі комиссиясы құрылып, жұмыс істеген.

Сонымен қатар, 1993 жылы 18 мамырда «Жаппай қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы»

ТАРИХИ ӘДІЛДІКТІ ҚАЛПЫНА
КЕЛТІРУГЕ ЖАСАЛҒАН ҚАДАМ

заң жарияланды. Заңда саяси қуғын-сүргіндердің барлық құрбандарын ақтау, оларға тигізілген моральдық және материалдық залалды барынша өтеуді қамтамасыз ету мәселелері көтерілген. Көріп отырғанымыздай, 1930-жылдардағы ашықтың себеп-салдары, 1937–1938 жылдары жүргізілген жаппай қуғын-сүргін құрбандарын ақтау жөнінде заңдық тұрғыдан алғашқы талпыныстар жасалған.

ЗАҢ БАР, ОНЫ ОРЫНДАУДЫҢ
МЕХАНИЗМІ КЕМШІН

Дегенмен, халқымыздың бүкіл сүт бетіндегі қаймағындай зиялы қауымына саяси жала жабылып, атылып кеткеннен кейін, оларды саяси тұрғыдан ақтау ісінде алдымызда әлі де түйткілі мәселелер жеткілікті. Өйткені, жап-жақсы заңдар қабылданғанымен, олардың орындалу механизмдері түпкілікті шешімін таппады. Мәселен, Жоғарғы Кеңестің қаулысы жартылай іске асырылмаған күйінде қалып кетті. Яғни, осы қаулы негізінде Мемлекет басшысында жарлығы, үкіметтің қаулысы шығу керек еді. «Саяси қуғын-сүргіндердің барлық құрбандарын ақтау, оларға тигізілген моральдық және материалдық залалды барынша мүмкін болатындай өтеуді қамтамасыз ету мәселелері» сәйкесінше орындалмады десек те болады. Бұндағы басты кедергі – зерттеушілерімізге жаппай қуғын-сүргін кезеңінің көптеген түйткілдерін ашатын Ұлттық қауіпсіздік комитеті мен Ішкі істер министрлігі, прокуратура архивтерінің жабық болуында болды.

Сондай-ақ, «Жаппай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы» бұрынғы заңда: «Қарулы көтеріліске немесе қарулы мақсатта басып кірген, күш көрсету әрекеттеріне, тімісілік, зорлық-зомбылық, бүлдіру әрекеттеріне қатысқан адамдар ақталуы жатпайды» деп көрсетілген. Бұрынғы РКФСР Қылмыстық кодексінің 59-бабымен айыпталғандар, жазаланғандар ісі қаралмады да, ақталмады да. Кеңестік биліктің зорлық-зомбылығына қарсы қолына қару алып күрескендерді бандыларға жатқызған кеңестік биліктің тұжырымы өзгеріссіз қалып қойды. Тарихты бұрмаламай тұрасын айтатын болсақ, олар кеңестік озбырлыққа қарсы күресіп, елдік мұрат жолында шейт болған боздақтар еді.

КОМИССИЯНЫҢ МІНДЕТІ АУҚЫМДЫ

Мемлекеттік комиссияның негізгі міндеті – саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау жөніндегі ұсыныстарды жинау, талдау және әзірлеу, саяси қуғын-сүргін құрбандарына қатысты тарихи әділдікті қалпына келтіру, қуғын-сүргін құрбандарының барлық санаттарын ақтау бойынша ұсыныстарды тұжырымдау.

Ал енді, атқарылған жұмыстар жөніндегі мәселеге келетін болсақ, 2021 жылдың қорытындысы бойынша комиссия «Қазақстандағы саяси репрес-

сия құрбандарын ақтау: құжаттар мен материалдар» деп аталатын еңбекті жарыққа шығарды. Еңбекте Мемлекет басшысының тапсырмасы аясында саяси қуғын-сүргін құрбандарын толық ақтауға қатысты зерттеулердегі өзекті мәселелер талданып, ортақ пайымдар мен жұмыс барысының қорытындылары берілген. Жұмыс әлі де жалғасып жатыр.

БІЗДІҢ СҮЙЕНЕРІМІЗ – АРХИВ

Саяси қуғын-сүргін құрбандарына және Алаш қайраткерлеріне қатысты айтылатын теріс мағынадағы әңгімелер аз емес. Солардың дені зиялылар бірін-бірі жау деп ұстап берген дегенге саяды. Осындай келеңсіз әңгіме жаңа батады. Қауесет таратқандардың сөзіне сенсек, елімізде мақтан етер, ардақ тұтар адам жоқ. Шындығына келетін болсақ, бұндай әңгімені қоңырсытып жүргендердің барлығы архив қойнауында жатқан деректермен таныспаған, әр жерден естігенін елге жеткізіп жүргендер. Олай дейтін себебіміз, комиссия мүшесі ретінде қуғын-сүргінге ұшыраған көптеген қайраткерлердің жеке істерімен таныстым. Оның ішінде НКВД-ның жемдеттері азаптап, ұрып, соғып қинағаннан кейін өз «кінәсын» мойындағандар бар. Тұрасын айтқанда, оларды «мойындатқан» деп айтуымыз керек.

Сонымен қатар, қаншама азаптап қинаса да, небір құйтырқы әрекеттер жасалса да өзін тағылған жалған саяси айыпталуларды мойындамай, өмірден қасқайып өткен тұлғалар қаншама! Осы тұрғыда, архив құжаттарына жүгініп, бірнеше қайраткердің жеке істерінен мысалдар келтірейік. Халқымыздың саяси күресі жолында ұлт көсемі болған Әлихан Бөкейхановтан бастасақ, ұлт көсемін НКВД-ның жемдеттері 1937 жылы 26 шілдеде тұтқындап, алтыншы тамыз күні тергеу жауаптары алыпты. Онда Ә.Бөкейханов 1905 жылдан бастап, 1917 жыл аралығында болған саяси оқиғаларды, өзінің саяси күрес жолын бүкпесіз баяндаған. Кеңес өкіметі орнағаннан кейінгі оқиғаларды да ашып айтыпты. КСРО жоғарғы әскери соты алқасының шешімімен Ә.Бөкейханов кеңес өкіметіне қарсы күрескен, кеңес өкіметінің жауы ретінде кінәлі деп табылған және РКФСР Қылмыстық кодексінің 58-бабының 8, 11-тармақтары бойынша айыпталып, ату жазасына кесілген. Жаза 1937 жылы 27 қыркүйекте орындалған. КСРО Жоғарғы Соты алқасының жабық сотының хаттамасында «Бөкейханов өзіне тағылған айыптарды ішінара ғана мойындады» деп көрсетілген. Өзіне берілген соңғы сөзде Ә.Бөкейханов «Мен кеңес өкіметін ұнатпадым, бірақ мойындаймын» деп мәлімдепті.

Халқымыздың тағы бір арысы, ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлы 1937 жылдың 13 тамызы күні РКФСР Қылмыстық кодексінің 58-бабының 10, 11-тармақтары, яғни контрреволюциялық ұлтшыл

ұйымның мүшесі, революцияға қарсы белсенді қуғын-сүргін ретінде тұтқындалған. 1937 жылы 2 қазан күні болған тергеудегі тергеушінің: «Сіз 1936 және 1937 жылдары Алматыда болған контрреволюциялық ұлтшыл ұйымның мүшесісіз. Осы ұйымға қатыстылығың жөнінде жауап беріңіз» деген сұрағына Ахмет Байтұрсынұлы: «1936 және 1937 жылдары сіз айтып отырған ұйымға ешқандай да қатысым болған жоқ» деп жауап береді. Айыптау қорытындысында Ахмет Байтұрсынұлының айдаудан қайтып келгеннен кейінгі өзіне тағылған айыпталуларды мойындамағаны атап көрсетілген.

Бұндай мысалдарды жалғастыра беруге болады. Алдағы уақытта осы мәселелер жөнінде зерттеу мақалаларын және жеке еңбектерді жазатын боламыз. Сондықтан, баса атап көрсететініміз, қуғын-сүргінге ұшыраған қайраткерлердің бәрі анандай болды, мынандай болды деп жала жабуға, кінәлауға ешқандай негіз жоқ.

ҚУҒЫН-СҮРГІНГЕ ҰШЫРАҒАНДАР
САНЫ ӘЛДЕҚАЙДА КӨП

Біздің осы уақытқа дейінгі жүргізілген зерттеулер қорытындысына сүйеніп «Қазақстанда жаппай қуғын-сүргін жылдары 125 мың адам тұтқындалып, оның 25 мыңы тікелей ату жазасына кесілді» деп айтып келдік. Архив құжаттарымен танысқанда бір байқағанымыз, бір айыпталған тұлғаның ісі бойынша ондаған адам айыпталып, жазаға тартылған. Олардың көпшілігі күні бүгінге дейін ақталмаған. Бұдан біздің елімізде қуғын-сүргінге ұшырағандар саны әлдеқайда көп деп тұжырым жасауға болады. Осы іс бойынша алдымызда көптеген жұмыстар тұр. Соған орай саяси тұрғыдан айыпталғандардың барлығын да бір құжатпен арнайы заң шығарып, ақтау керек. Бүгінгі күнгі талап деңгейімен қарастырсақ, олардың ісінде ешқандай да құпиялық жоқ. Біз әлі де болса, кеңестік дәуірден қалған көзқарастан шыға алмай отырмыз.

Мемлекеттік комиссияның өнімді жұмыс жүргізіп келе жатқанына екі жыл болды. Бүкіл республика бойынша атқарылған жұмыстарға тоқталып кететін болсақ, комиссияның ұсынысы беруімен қуғын-сүргінге ұшыраған 250 мыңнан астам адам ақталды. Жұмыс жалғасып жатыр. XX ғасырдың 20-50 жылдарындағы қуғын-сүргін кезеңіне қатысты барлық тарихи құжаттарды сақтаудың бірінші мемлекеттік қоры құрылып, жасақталуда. Қуғын-сүргін құрбандарына қатысты бірінші әйеленген арнайы порталды құру жұмыстары жүргізілуде. Бұл зерттеушілер және қуғын-сүргін құрбандарының туыстары үшін ақпарат алу жұмыстарын едәуір жеңілдетеді.

А. САТЫБАЛДЫ,
«Заң газеті»

САҢДЫҚ ФОРМАТ

IT ТЕХНОЛОГИЯЛАР САЛАҒА ЖАҢА СЕРПІН БЕРДІ

Азаматтардың сотқа сенімін қалыптастырып, сот билігінің беделін арттыру – реформаның басты мақсаты. Сол үшін соттарға жаңа технологияларды енгізіп, заңдарды үнемі жетілдіріп, сот рәсімдерін қазіргі заман талабына сай жүргізу міндеттелген.

Дамып келе жатқан болашағы зор сала ақпараттық технологиялар саласы екендігі бәріне мәлім. Жалпы, цифрлық технологиялардың біздің қоғамға берер артықшылықтары көп. Цифрлық технологияларды мемлекеттік органдардың қызметіне енгізсек, ол мемлекеттік органға тиімді болатыны және қызмет көрсету деңгейі жоғарылайтыны сөзсіз.

«Сот құжаттарымен танысу» сервисі сот өндірісінің жеделдігі мен қолжетімділігін қамтамасыз ету үшін электрондық сот құжаттарымен танысуға арналған. Сотқа талап арызбен жүгінген азамат оның тіркелгені туралы талон алады. Одан кейін электрондық хабарлауға келіскен жағдайда оның ұялы телефонына немесе электрондық поштасына

оның арызы бойынша сот құжатының шыққаны және онымен сайт арқылы таныса алатындығы жөнінде логин мен құпия сөз көрсетілген sms-хабарлама жіберіледі. «Сот кабинеті» электрондық ақпараттық сервисі арқылы құжаттар беру тиімді. Себебі, сотқа жүгінуші тараптар сотқа келіп әуреге салынбай үйде отырып галамтор арқылы электронды түрде бере алады. ҚР барлық сот жүйесіне заманауи технологияларды енгізілуі мен қолдануы сот өндірісін жеңілдету, бюрократиялық кедергілерді жою, сот жүйесі қызметкерлерінің азаматтармен тікелей байланысын азайту жолымен сыбайлас жемқорлықтың орын алу ықтималдығын төмендетуге септігін тигізеді және еліміздің тұрғындары үшін сот жүйесінің ашық әрі қолжетімді болуына барынша мүмкіндік туғызады.

Сот жүйесінде заманауи технологияларды, оның ішінде жоғарыда айтылған функцияларды пайдалану сот ісін жүргізуді жеңілдетеді, төрешілік кедергілерді қысқартады, сот органы қызметкерлерінің азаматтармен байланысын азайтады. Бұл сыбайлас жемқорлықтың қысқаруына септігін тигізеді, халықтың уақыты мен қаражатын үнемдейді, еліміздің халқы үшін сот жүйесінің ашықтығы мен қолжетімділігіне жетуге мүмкіндік береді.

У. АЙТЖАНОВА, Мұғалжар аудандық сотының судьясы АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ

МЕРЕЙ

ҚАЗАҚ-ТҮРІК УНИВЕРСИТЕТІНЕ 30 ЖЫЛ

Түркістандағы Қожа-Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің құрылғанына биыл 30 жыл толып отыр. Айтулы шараны атап өту жұмыстары былтырдан бері қолға алынып, түрлі деңгейдегі кездесулер мен ғылыми-практикалық конференциялар өткізіліп келеді. Ал бүгін университет ұжымы Түркістан төрінде гала-концерт ұйымдастырып, жыл көлемінде атқарған жұмыстарының нүктесін қойды.

Қазақстан мен Түркия мемлекеттері арасындағы үкіметаралық келісім негізінде 1991 жылы «Халықаралық университет» мәртебесімен тұсауы кесіліп, 1992 жылдың 31 қазанында «Қожа-Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті» болып қайта құрылған бұл оқу орнының миссиясы – түркі тілдес мемлекеттер мен қауымдастық жастарына бір шаңырақ астында сапалы білім беруді мақсат етеді. Бүгінде әлемнің 17 елінің жастары мен 30 ұлт пен ұлыс өкілдерінен құралған 10 мыңнан аса студенттер мен интерндерге, магистранттарға, резиденттер мен докторанттарға, сондай-ақ, дайындық факультетінің тыңдаушыларына 71 ғылым докторлары мен 252 ғылым кандидаттары, 100 PhD докторлары дәріс оқиды. Олардың 5 пайызы Түркиядан және басқа елдерден келген шетелдік оқытушылар.

Түркі әлемінің ортақ білім-ғылым шаңырағына айналған оқу орнының 30 жылдық жүріп өткен жолын бірге атап өту үшін жиналған қонақтарға Түркістан облысының әкімі Дархан Сатыбалды ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың құттықтау хатын оқып берді. Облыс әкімі: «Түркістанның рухани орталық болуына Қожа-Ахмет Ясауи бабамыздың үлесі мол. Ал осындай ойшыл ғұламаның атын иеленген университет Түркістанның ғана емес, барлық түркі елдерінің мәдениетіне, ғылым мен білім саласының дамуына зор үлес қосып келеді» деп атап өтті. ҚР Ғылым және жоғары білім вице-министрі Қуаныш Ерғалиев: «Бұл университетті тәуелсіздігіміздің жаршысы, бауырлас түркі елдері арасындағы берік ынтымақтастықтың нышаны деп білемін. Заман талабына сай дамып, түркі тілдес ұлттардан жиналған жастарға дәйекті білім беріп, тәр-

биелеп, сара жолға салған, өзіндік брэнді қалыптасқан оқу орны 30 жыл ішінде өте биік табыстарға қол жеткізді» деді.

Іс-шара барысында оқу орнының басшылары бір топ мемлекеттік органдардың қызметкерлеріне университеттің 30 жылдық төсбелгісін табыстады. Ал, Халықаралық «Түріксоy» ұйымы университеттің бірқатар оқытушыларын Ахмет Байтұрсынұлы атындағы төсбелгісімен марапаттады.

Қазақ халқында «Отызында орда бұзбаған, қырқында қамал алмайды» деген тәмсіл бар. Ендеше, орда бұзар жасқа жетіп, мындаған шәкірт тәрбиелеп, еліміздің бүгінгі мен ертеңі үшін аянбай қызмет етіп келе жатқан ордалы оқу орнына артылар жүк пен қойылар міндет те еселене берері сөзсіз.

Сейтхан ЗЕБЕРХАНҰЛЫ, «Заң газеті»

ЭЛЕКТРОНДЫ ҮКІМЕТ

СОТ КАБИНЕТІ ЖӘНЕ ОНЫҢ МҮМКІНДІКТЕРІ

Сот ісін жүргізу процесінде ақпараттық технологиялар енгізу туралы міндеттерді орындау мақсатында ҚР Жоғарғы Соты «Сот кабинеті» электронды форматын әзірледі.

«Сот кабинеті» өте ыңғайлы және үнемді, сотқа жүгінуге ниет білдірген тұлғалар үйінен шықпай-ақ уақыттары мен қаражаттарын үнемдей отырып, барлық қажетті арыздар мен құжаттарды жіберуге жол ашады. Сондай-ақ, бүгінгі күні «Сот кабинеті» сервисінде QR-кодтарының жаңа технологиясы енгізілді. Халыққа ыңғайлы болу үшін және бірінші бастанартқа қошу мақсатында «Сот кабинеті» сер-

висінде авторизациядан өту және ұсынылатын құжаттарға қол қою тегі өзгертілді.

Енді авторизациядан өту және құжаттарға қол қою eGov mobile мобильді қосымшасының Face ID және Touch ID (QR-кодты сканерлеу) арқылы мүмкін болады.

Артықшылықтарына тоқталсақ, eGov mobile арқылы ЭЦҚ алу, мобильді гаджеттердің қосымша параметрлерінің қажеттілігінің болмауы, мобильді гад-

жет арқылы авторизациядан өту және құжаттарға қол қою болып табылады.

«Сот кабинетін» электронды цифрлық қолтаңбасы бар республиканың кез келген азаматы тұтына алады. Халық арасында «Сот кабинетін» қолданушылардың саны күннен күнге көбеюде. Аталмыш сервисің басымдығы – сот жүйесінің беделін арттыру, халықтың соттарға деген сенімін нығайту болып табылады.

И. ДІЛМАҒАНБЕТОВА, Қызылорда қалалық сотының бас маманы-сот отырысының хатшысы

ҚАЗЫНА

Қазақ тілі – дүниедегі ең шұрайлы, кестелі тілдің бірі. Қазақ тілі – өте бай тіл. Қазақ халқының бойына сіңген ата-бабаларымыздың тәлім – тәрбиесі, үлгі, өнегесі тілді асқақтатты.

МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛ ОРТАҚ

Тіл туралы заңымыз қағаз жүзінде қалмай қолданысқа еніп, мемлекеттік тіл ұлт тіліне айналып келеді.

Қазақстанның егеменді, тәуелсіз мемлекет екендігін айқындайтын негізгі конституциялық құқық белгілерінің бірі – мемлекеттік тіл.

Бірақ өкінішке қарай, көп жағдайда осы уақытқа дейін мемлекетіміздің бүкіл салаларындағы жұмыстардың көпшілігі тек орыс тілінде жүргізіледі.

Сондықтан ең бастысы – өзіміз өз тілімізді құрметтеп сыйлауымыз керек, ана тіліне жай көңіл бөліп қана қоймай, онан әрі қарай жетілуіне, заң жүзінде дамуына үлесімізді қосу және ана тілінде іс қағаздарын жүргізуді дамытуды қалыптастыруға күш салу қажет.

Тілді меңгеруге кәсіби курстар ұйымдастырылып, өткізіліп келеді, осы бағыттағы жұмыстарды жалғастыру маңызды. Сұраныс бар. Тілді дамытуға қажетті қаржы да мемлекет тарапынан бөлініп отырады. Бұл да керемет мүмкіндік.

Айтып өткендей тілді үйрену, сөздік қорды кеңейтуге

қазіргі таңда мүмкіндіктер де кең, заманауи технологиялар, онлайн білім алу, онлайн сөздіктер барлығы тілдің қолданылуын жақсартуға үлкен мүмкіндік деп санаймын.

«Ана тілін білмеген – ақылы жоқ желік бас. Ана тілін сүймеген – халқын сүйіп жарытпас» – деген сөзде терең мағына жатыр. Қазақ тілі – тек қазақ халқының тілі емес, мемлекеттік тіл, ортақ тіл. Қазақстанда тұратын оны Отаным деп қабылдайтын, өзін Қазақстанның патриоты деп есептейтін әрбір азаматтың тілі.

Абзал БАЛАБЕКОВ, Кокшетау қаласы мамандандырылған тергеу сотының судьясы АҚМОЛА ОБЛЫСЫ

КИЕ

Әр халықтың тілі жалпы адамзаттық құндылық болып есептеледі.

Қазақстан атты ұлы дала елінде тату-тәтті күн кешіп жатқан 130-дан астам ұлт пен ұлыстың тілі мен діліне бірдей құрмет көрсетілетіндігін зор мақтанышпен айтуға болады.

ҰЛТТЫ БІРІКТІРУШІ ФАКТОР

Дәстүр мен мәдениет – ұлттың генетикалық коды, қазақ тілі – біздің рухани өзегіміз. Мемлекет қазақ тілін насихаттау, оны жаңғырту үшін көп жұмыс атқаруда. Бүгінде қазақ тілінің дамуымен, оның функцияларының кеңеюімен біз бейбітшілік пен келісімге деген үмітті байланыстырамыз. Елдегі ұлтаралық келісім, басқа мемлекеттермен интеграция, әлемдік қоғамдастыққа кіру әртүрлі ұлт өкілдерінің достығына негізделген.

Енді осы мәртебені биіктетіп, мемлекеттік тілдің қолдану беделін арттыруға нақты жұмыстар жасалуы тиіс. Тірлігі мен тынысы бір, жері мен ынтымағы жарасқан елдің тілі де бір болса, ұлт бірлігінің басты факторы осы. Бір мемлекетте бір мемлекеттік тіл өмір сүруі рухани тұтастыққа қол жеткізеді. Ал рухани

тұтастықтың апарар шегі – шын мәніндегі үлкен әріптермен жазылатын Тәуелсіздік.

Қазіргі кезде мемлекеттік тілді қолдану өрісі кеңейіп келеді. Мемлекеттік тіл – ұлт болмысын ұғындырып, төңірегіне халықты топтастырып біріктіретін фактор.

Мемлекеттік тіл – аса маңызды да ең өзекті мәселе. Тіл – қазақтың жан дүниесі, рухани негізі, ел еркіндігі мен ұлтты танытатын басты белгісі. Ол – ұлт болмысын ұғындырып, төңірегіне жұртты топтастырушы, біріктіруші фактор. Сондықтан мемлекеттік тілді білу – өмір талабы, заман сұранысы, қоғам қажеттілігі.

Д.ЖАНДАУЛЕТ, Ақтөбе қалалық №3 сотының бас маманы-сот мәжілісінің хатшысы

АСЫЛ МҰРА

РУХАНИ ДАМУДЫҢ НЕГІЗІ

Қазақ тілі – Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілі. Қазіргі таңда мемлекеттік тіліміз әлемдегі алты мыңға жуық тілдердің ішінде, тіл байлығы мен көркемдігі жағынан, оралымдығы жағынан алғашқы ондықтардың қатарында. Сондай-ақ, ол дүниежүзіндегі тіл мәдениеті қалыптасқан алты жүз тілдің және мемлекеттік мәртебеге ие болған тілдердің қатарында.

Тілге деген құрмет, халыққа деген құрмет. Тіл – қастерлі де, қасиетті ұғым. Ол әрбір адамға ана сүтімен бірге еніп қалыптасады. Ана тілін сүйген адам – туған жерін, елін, Отанын, атамекенін сүйеді.

Қазақ тілі – дәстүрлі, тұрақты, қатаң тілдік нормасы бар, жалпы халықтық тілден, ұлттық деңгейге көтерілген тіл. Біздің мемлекеттік тіліміз ежелден жазба мәдениеті бар тіл. Тіл халықтың рухани дамуының негізі.

Қазақ тілі – халқымыздың рухани байлығы, атадан балаға, ұрпақтан ұрпаққа мирас болып отырған баға жетпес мұра.

Мемлекеттік тілдің қоғамдық қызметі аса маңызды бірнеше салада жүзеге асырылады. Осы бағытта қазіргі таңда барлық мемлекеттік мекемелерде мәжіліс отырыстары, конференция, дөңгелек үстелдер, жедел мәжіліс отырыстары, хаттамалар мен анықтамалар, ішкі және сыртқы құжаттар айналымы тек қана мемлекеттік тілде жүруі тиіс.

Осыған орай, Батыс Қазақстан облысының Қылмыстық істер жөніндегі маманданды-

рылған ауданаралық соты 2010 жылы қалыптасқаннан бері сот құжаттарының барлық айналымы мемлекеттік тілде жүргізілуде. Сотқа келіп түскен хат-хабарламалар ресми тілде тіркелгенімен жауап беретін құжаттар бойынша тіл заңына сәйкес екі тілде жауап беріледі. Барлық шығыс құжаттары мемлекеттік тілде даярланады. Ішкі айналым құжаттары, өкімдер, соттың жұмыс жоспары, сот кеңсе мамандарының атқаратын функционалдық міндеттері, жедел мәжіліс отырыстарының хаттамалары, жолдама хаттар, ҚР Жоғарғы Соты мен облыстық соттан келіп түскен барлық бақылаудағы тапсырмаларға жауаптары, толық 100 пайыздық көлемде мемлекеттік тілде рәсімделіп отырады. Сондай-ақ, ұжымдағы барлық сот кеңсе мамандарының барлығы мемлекеттік тілді жетік меңгерген.

А.ТЛЕМБЕРЛИЕВА, Қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сотының бас маманы БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ

ШАРА

Алматы қаласының ҚАЗ департаментіне қарасты №11 мекемесінде тәрбие жұмысын нығайтуға байланысты шаралар тұрақты өтіп тұрады. Жақында «Social Project Manaqant» орталығының өкілі Қ.Қарабаевтың ұйымдастыруымен кәмелетке толмаған жазасын өтеушілер арасында «Ашық алаң» атты тренинг өтті. Оған педагог-психолог Гүлбануш Мурадұллаева арнайы шақырылды. Маман жасөспірімдермен «Тепе-теңдік дөңгелектері» деген дәріс жүргізді.

ӨМІРІҢ – ӨЗ ҚОЛЫҢДА!

Мұндай шаралардың нәтижесінде жасөспірімдер өздерін бағалауға, өз қажеттіліктерін білуге, алдына нақты мақсат қойып үйренуге, психологиялық ойлауды дамытуға қолжеткізеді. Әлеуметтік-психологиялық білімді насихаттау сотталғандарды қоғамдық өмірге бейімдеуде, тұлғалардың өзара қарым-қатынас мәдениетін дамытуда, әлеуметтік-психологиялық ахуалды жандандыруда маңызды рөл атқарады. Г.Мурадұллаева жасөспірімдерге дәріс соңында «Менің бес қасие-

тім» деген жаттығу арқылы әрқайсысының мықты, әлсіз тұстарын анықтауға көмектесті. Сондай-ақ, жасөспірімдерге әлсіз тұстарын жою бойынша қалай жұмыс жүргізуге болатынын айтып кеңес берді. Өрбір тұлғаның өз өмірі – өз қолында екенін түсіндірді.

**Е.ЖЕҢІСХАН,
ЛА-155/11 мекемесінің
қызметкері**

САЙЫС

«АЯУЛЫ КҮЗ, АЛТЫН КҮЗ»

Қызылорда облысы бойынша ҚАЗ департаментінің №37 мекемесінде Шиелі аудандық жалпы орта білім беретін кешкі мектеп мұғалімдерінің ұйымдастыруымен «Аяулы күз, алтын күз» танымдық сайысы өтті. Сайысқа мекемедегі жазасын өтеушілер қатысты. Сайыс ережесіне сәйкес сотталғандар екі топқа бөлініп, бес кезең бойынша сынға түсті.

Сайыс кезеңдері бойынша сотталғандар қызықты логикалық сұрақтарға жауап беріп, суреттерге байланысты әңгіме құрап, өз өнерлерін көрсетті. Қызықты да тартысты өткен сайыста сотталғандар күз мезгілінің тіршілікке берер пайдасын түсіндіріп, күзгі табиғат ерек-

шеліктері туралы әңгімеледі. Ал соңғы кезеңде сотталғандармен крупотерапия жұмысы жүргізілді. Олар әртүрлі дәндерден сурет құрастырып шықты.

Бұл шара сотталғандарды талғампаздыққа, ой ұшқырлығына жетеледі. Жазасын өтеуші азаматтар ән айтып, би билеп өз өнерлерін паш етті. Жеміпоз топтарға күзгі жемістер себеті сыйға беріліп, алғаш хаттармен марапатталды. «Алдағы уақытта да осындай шараларды жиі ұйымдастыратын боламыз», – деді тәрбие бөлімінің бастығы, әділет майоры А.Уайдаев.

**Дана ДОСТАНОВА,
Қызылорда облысы
бойынша ҚАЗД**

ТАРАТУ

3. «Ақ-Найман-3» ауылшаруашылық өндірістік кооперативі, БСН 161240006055, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Қазақстан Республикасы, Абай облысы, Ақсуат ауданы, Ойшілік ауылы, Байбарак көшесі, 13 ұй.

4. «ҚазМұнайГаз» Барлау Өндіру» акционерлік қоғамы (Астана қаласының Әділет департаментімен 2004 жылғы 31 наурызда берілген № 15971-1901-АҚ мемлекеттік тіркеу туралы куәлігі, БСН 040340001283, Астана қаласы, Қабанбай батыр даңғылы, 17 мекенжайында орналасқан) өзінің (2022 жылғы 22 қарашадағы Акционерлердің кезектен тыс жалпы жиналысының шешімі) ерікті түрде таратылатыны туралы хабарлайды. Шағымдар хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай ішінде жоғарыда көрсетілген мекенжай бойынша қабылданады. Анықтама телефондары: 8(7172) 90-75-98, 90-75-35.

7. «Профит 07» мүмкіндігі шектеулі серіктестігі, БСН 220840003464, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Қазақстан Республикасы, Батыс Қазақстан облысы, Орал қаласы, Құрманғазы көшесі, 194 ұй, 5 пәтер.

9. «KadAutoTrans» ЖШС (БСН 130640003923) өзінің ерікті түрде таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: ҚР, Алматы обл., Қарасай ауданы, Еңбекші ауылы, Қазақстан көшесі, 13/4 ұй.

10. «UnicalK» ЖШС, БСН 180840018393, өзінің ерікті түрде таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: ҚР, Қызылорда облысы, Арал ауданы, Арал қаласы, Токтар Әубәкіров көшесі, 63А ұй, пошта индексі 120100.

12. «Mercury planet» ЖШС, БСН 181040034468, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Астана қаласы, Есіл ауданы, Ұлы Дала даңғылы, 3 ұй, н.п. б. Тел.: 87013014965.

13. «MUR Мебель» ЖШС, БСН 190940003767, Ақтөбе облысы, Ақтөбе қаласы, Астана ауданы, Александр Гришин көшесі, 72/1 ұй, 60 пәтер, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Шағымдар хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай ішінде мына мекенжай бойынша қабылданады: ҚР, Ақтөбе облысы, Темір ауданы, Саркөл ауылы, Сәңкібай батыр көшесі, 12 ұй, 2 пәтер. Тел.: 87022601449.

14. «Гелика Фарм Групп Дистрибуция» ЖШС, БСН 121140017659, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Қазақстан Республикасы, Солтүстік Қазақстан облысы, Петропавл қаласы, Парковая көшесі, 57А құрылыс, индекс 150007. Тел.: 87017475058.

15. «Credit (юкредит)» ЖШС, БСН 160440021503, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Қазақстан, Алматы қаласы, «Нұр Алатау» ықшамауданы, Еркеғали Рахмадиев көшесі, 25А ұй.

20. «Ақтөбе облысының Білім басқармасы Мәртөк ауданының білім бөлімі мемлекеттік мекемесінің» Покровка жалпы негізгі білім беретін коммуналдық мемлекеттік мекемесі, БСН 980140003066, Ақтөбе облысы, Байтұрсынбай ауылдық округі, Мәртөк ауданы, Покровка ауылы, Жентіс көшесі, 4 ұй, 15.08.2022 жылғы «Білім беру саласындағы коммуналдық мемлекеттік мекемелерді тарату туралы» №279 қаулысына сәйкес, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Шағымдар хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай ішінде мына мекенжай бойынша қабылданады: Ақтөбе облысы, Мәртөк ауданы, Мәртөк ауылы, Сейфуллин көшесі, 38, «Ақтөбе облысының Мәртөк ауданының білім бөлімі» ММ.

21. «AdemAdi» ЖШС, БСН 200840001543, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Түркістан облысы, Жетysай ауданы, Жетysай қаласы, А. Емешов көшесі, 3А ұй, тел.: 87013141277.

ӨРТҮРЛІ

2. БҚО, Қазталов ауданы, Қазталов ауылы, Шарфутдинов көшесі, №2 үй мекенжайында орналасқан «Қазталов-Сервис» ЖШС, БҚО әкімдігінің 2022 жылғы 24 маусымдағы №24 қаулысына сәйкес, Орал қаласы, Желтоқсан көшесі, б/1 мекенжайында орналасқан «Орал Құрылыс Жөндеу Сервис» ЖШС-не қосылу арқылы кәсіпорынның қайта құрылатыны туралы хабарлайды. Сонымен бірге «Қазталов-Сервис» ЖШС-нің барлық құқықтары мен міндеттері өзгеріссіз толығымен «Орал Құрылыс Жөндеу Сервис» ЖШС-не өтеді.

5. ХАБАРЛАМА
07.12.2022 жылы Қызылорда облысы, Сырдария ауданы, С.Сейфуллин ауылы «С.Сейфуллин Жер» ЖШС-нің кеңсесінде «С.Сейфуллин Жер» ЖШС-і (БСН 04124001292) қатысушыларының кезектен тыс жалпы жиналысы өткізілетіні хабарланады.
Күн тәртібі: «С.Сейфуллин Жер» ЖШС-на оналту рәсімін енгізу мәселесі.
Кезектен тыс жалпы жиналыс сырттай дауыс беру тәртібімен билеттен арқылы өткізіледі. Серіктестік қатысушыларының сырттай дауыс беру билеттендері 07.12.2022 жылғы сағат 10.00-ден кешкі сағат 17.00-ге дейін қабылданады.

6. «МКҰ Kronos Credit» ЖШС Қазақстан Республикасының «Микроқаржы қызметі туралы» заңының 7-бабы, 2-бөлігі, 1-тармағының талаптарына сәйкес, өзінің қарыз алушыларына заңды мекенжайының өзгергені туралы хабарлайды. Жаңа мекенжайы: индекс 050043, Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы, Бостандық ауданы, «Мирас» шағынауданы, 29 ұй.

8. «Gold Exchange Market» ЖШС (БИН 180940031186) жарғылық капиталының азайғаны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 1 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: ҚР, Шымкент қаласы, Әл-Фараби ауданы, Дінмұхамед Қонаев даңғылы, 3Б ғимарат.

11. «Basel» Сақтандыру компаниясы» АҚ (Қазақстан Республикасы, Алматы қ., 050059, Н.Назарбаев, 244 А, БСН 940440000910) қызметкер еңбек (қызмет) міндеттерін атқарған кезде қызметкерді жазатайым оқиғалардан міндетті сақтандыру (қайта сақтандыру) шарты бойынша сақтандыру портфелін әлеуетті сақтандырушы-алушы «Standard Life» өмірді сақтандыру компаниясына» берілетіндігі туралы хабарлайды.
Сақтандыру портфелін «Standard Life» өмірді сақтандыру компаниясына» беру туралы шешімді «Basel» Сақтандыру компаниясы» АҚ Басқармасы (Басқарма отырысының 17.11.2022 жылғы №21 хаттамасы) қабылдады.

18. 02.12.2022 ж. Сағат 14.00-де Алматы қаласы, Бостандық ауданы, Розыбакиев көшесі, 291/3 салу жобасы бойынша қоғамдық тыңдау ашық жиналыс түрінде өткізіледі. Қатысушыларды тіркеу жеке басын куәландыратын құжатты көрсеткен кезде енгізіледі. Тапсырыс беруші А.М. Шуакбаев, эл.пошта: ahet010156@gmail.com байланыс нөмірі 87013399279, осы байланыс деректерінен жоспарланған іс-шаралар туралы мәліметтер алуға болады.

22. «Capital» Арнайы қаржы компаниясы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі (бұдан әрі - Серіктестік) барлық мүдделі тұлғаларға 2022 жылғы 15 қарашада Серіктестіктің қатысушылары Серіктестіктің облигацияларын сату туралы шешім қабылдағаны туралы хабарлайды. Облигациялардың түрі – дисконтты, бөлінген активтермен қамтамасыз етілген. Шығарылымның тіркелген күні: 2022 жылғы 5 наурыз. Шығарылған облигациялар саны – 251 000 (екі жүз елу бір мың). Облигациялардың жалпы көлемі – 251 000 000 (екі жүз елу бір миллион) теңге. Егер сіз облигацияларды сатып алғыңыз келсе, өтінімдерді Серіктестіктің электронды поштасына: toosfkapital@mail.ru немесе Серіктестіктің мына мекенжайына жіберіңіз: Қазақстан Республикасы, 050000, Алматы қаласы, Медеу ауданы, Әйтеке би көшесі, 55.

23. Астана қаласының мамандандырылған ауданаралық экономикалық сотының 2022 жылғы 17 қарашадағы ұйғарымымен «ЭНЕРГОНЕТИКА» жауапкершілігі шектеулі серіктестігіне қатысты, оналту рәсімдерін қолдану туралы іс қозғалды БСН 140240032489, мекенжайы: Астана қаласы, Б.Момышұлы көшесі, 10/1 ұй.

ЖАРНАМА БӨЛІМІ:

Алматы қаласы
Тел.: 8(727) 292-43-43,
8 (708) 929-98-74
E-mail:
zanreklama@mail.ru
zanreklama.kz

ЖАРНАМА ҚАБЫЛДАЙТЫН ОРЫНДАР:

ЖК «Қандыбаева», Газеттерге, журналдарға және сайттарға хабарландыру қабылдау агенттігі: 8(727)327 30 92, тел/факс: 273 47 98, 8 707 895 21 99, 8 701 739 27 83, 8 705 185 75 73 www.gazetysaity.kz, e-mail: vsegazety@mail.ru Алматы қ., Абылай хан даң., 60, Мақатаев көш.қиылысы, 208 кеңсе.
ЖК «Best Agency», мекенжайы: Алматы қ., Абылай хан даң., 60, Мақатаев көш.қиылысы, 209 кеңсе. Тел/Whatsapp 8 707 280 09 12.
«KAIRO» ЖК, Алматы қаласы, Жібек жолы даңғылы, 55, Пушкин көшесімен қиылысы, «Алма» СО, 4 қабат, ресепшн, тел.: 271-49-39, 8707 705-92-22. E-mail: kaldybaeva@mail.ru. Барлық хабарландыруды What's app бойынша қабылдаймыз.
ЖК «Gold Capital» Нұр-Сұлтан қ., Абай көшесі, 78, 105-кеңсе. Тел.: 8 (7172) 52-02-11, 8(702)839-90-86.

«Sokrat-PV» Юридическое агентство» ЖШС, Павлодар қаласы, Крупная көшесі, 61, кеңсе 23. Телефон: 87027159520; 87182221266 (жұмыс).

«Назар-1 фирмасы» ЖШС («РУТА» ЖА), директор Кривилова Татьяна Ивановна. Шымкент қ., Г.Ильев көшесі, 47 (Шаймерденов қ. бұрышы) РВК банктік жанында, Тел.: 8 (7252) 53-40-48. WhatsApp : +7-705-705-31-31. E-mail: nazar.reklama@gmail.com

ЖК «Trade and service», Алматы қ., ша/а Жетісу-3, 55/133.

ЖК «Аюбаева», Қарағанды қ., Жамбыл көшесі, 11. Тел.: 8 (7112) 42-00-71.

Арлан-консалтинг ЖШС, Семей қ., К.Мұхаметханов көшесі, 23 «А», 104-бөлме. Тел.: 8 (705) 798-58-18, 8(708)4672701

«Грация» ЖШС, Атырау қаласы, Махамбетов көшесі, 107-а, 2-бөлме, тел.: 32-14-29, 30-65-24, 8701 920 4538.

«ЮрСлужба» ЖШС, Көкшетау қ., Е. Әуелбеков көшесі, 129. Тел.: 8 (7162) 25-77-17, 8(747)8097074.

«Версия-Пресс» ЖШС, Павлодар қ., Естай көшесі 40. Тел.: 8 (7182) 32-47-67, 32-49-04

Қалиасқаров Нұрлан Нұрғисынулы ЖК, Петропавл қ., К.Сүтішов көшесі, 58, 30-бөлме, 3-қабат. Тел.: 8 (7152) 46-02-57, ұялы тел.: 8 (777) 572-29-91, 8 (701) 315-54-59.

ЖК «Бакирова Г.», Шымкент қ., Желтоқсан көшесі, 18. Әділет Департаментінің жанында. Тел.: 8 705 714 58 77.

Михеева Ольга Станиславовна ЖК, Қостанай қ., Гоголь көшесі, 110, ВП 67 (Чехов-Гоголь көш. қиылысы), Тел.: 8-714-2-50-97-07, ұялы тел.: 8-7758847211, 8-7053506918.

«Озат-1» ЖШС, Ақтөбе қ., Алтынсарин көшесі 31. Тел.: 8 (7132) 40-41-05, ұялы тел.: 87774348344 және Ақтау қаласы.

ЖК «SAPA KZ» Атырау қаласы, ұялы тел.: 87781063779, e-mail: zan-at@mail.ru.

«Юридическая фирма «Консультант» ЖШС Орал қ., Л.Толстой көшесі, 28. Тел.: 8 (7112) 50-88-05.

«Реклама» ЖШС, Орал қ., Достық-Дружба даңғылы, 182. Тел.: 8 (7112) 50-47-34.

ЖК «Сагидоллина Б.», 1 Теміржол вокзалы, Р.Зорге көшесі 8, «Лина» шапталары. argawka_94@mail.ru, Тел: 87058762218.

«Компания Жете» ЖШС, Талдықорған қ., ша/а, Молодежный 3-үй, 1-п. Тел.: 8(7282) 24-29-66, 87058147221.

ЖК Гавриленко И.И., Қостанай қ., пр. әл-Фараби 119-үй, 407-А бөлме. Тел/факс: 8 (7142) 53-63-21.

«Жас Отау» ЖК Қыдырбаева Н.Н. Қызылорда қ., Әйтеке би көшесі, 27. Тел.: 26-45-89, ұялы тел.: 8 (777)402-28-28; 8 (700) 332-24-78

ЖК Тажибаева, Тараз қаласы, Қойкелді көшесі 158 а, ХҚО аумағы. Ұялы тел.: 87017268772, 87054422939.

ЖК Новоселова Лилия, Петропавл қаласы, Қазақстан Конституциясы көшесі, 28-үй, 1-қабат. Тел.: (87152) 46-74-77, 8-777-228-64-13.

ЖК «Reklam Service», Тараз қаласы, Төле би көшесі, 73 (ауладан кіру), Тел.: 8(7262)502222, ұялы тел.: 87019457336 Татьяна.

ЖК «Ұдайы», Өскемен қаласы, 60. Тел.: 8(7232) 578414, ұялы тел.: 87772256506.

Баспасөз – 2023

Құрметті оқырман!

«Зан газеті» және «Юридическая газета», «Зан», «Фемид» басылымдарына жазылу жалғасып жатқанын естеріңізге салғмыз келеді.

Төл басылымдарыңыздан қол үзіп қалмаңыздар!

Біздің басылымдарға «Қазпошта» АҚ бөлімшелері, «Қазпресс» ЖШС дүңгіршектері және Алматы қаласындағы «Дауыс» жүйесі арқылы жазылуларыңызға болады.

Жазылу индекстері:

✓ «Зан газеті»

жеке тұлғалар үшін – 65921,

ҚАЛАЛАРҒА:

6 АЙЛЫҚ БАҒАФАСЫ – 4284,66 ТЕҢҒЕ, 1 ЖЫЛДЫҚ БАҒАФАСЫ – 8569,32 ТЕҢҒЕ

ОБЛЫСТАРҒА:

6 АЙЛЫҚ БАҒАФАСЫ – 4506,06 ТЕҢҒЕ, 1 ЖЫЛДЫҚ БАҒАФАСЫ – 9012,12 ТЕҢҒЕ

заңды тұлғалар үшін – 15921

ҚАЛАЛАРҒА:

6 АЙЛЫҚ БАҒАФАСЫ – 5184,66 ТЕҢҒЕ, 1 ЖЫЛДЫҚ БАҒАФАСЫ – 10369,32 ТЕҢҒЕ

ОБЛЫСТАРҒА:

6 АЙЛЫҚ БАҒАФАСЫ – 5406,06 ТЕҢҒЕ, 1 ЖЫЛДЫҚ БАҒАФАСЫ – 10812,12 ТЕҢҒЕ

zanreklama@mail.ru

МҰРАҒЕРЛІК

16. 25.06.2022 ж. қайтыс болған аз. Қыдырбай Арын Әлиқабарұлына қатысты мұрагерлік іс ашылуына байланысты мұрагерлері және мүдделі тұлғалар Қызылорда облысы, Шиелі ауданы, Шиелі кенті, Сейфуллин көшесі, н/ж, «Шаңырақ» сауда орталығы мекенжайы бойынша орналасқан жеке нотариус А.Есимхановқа хабарласуы қажет. Тел.: 87014743502.

17. 13.09.2022 жылы қайтыс болған Абдрахманова Кулпаштың; 15.09.2022 жылы қайтыс болған Керімшеев Жаппар Муратовичтің, 21.09.2022 жылы қайтыс болған Абсадықов Абдужаппар Ешметовичтің, 24.05.2022 жылы қайтыс болған Макулбеков Аскар Сыздықовичтің аттарынан мұралық істер ашылғандығын хабарлаймын. Мұрагерлердің Түркістан қаласының нотариусы Балтабаева Алия Оралбаевнаға хабарласуын сұраймын. Мекенжайы: Түркістан қаласы, Тауке хан даңғылы, №180, тел.:87718175589.

БАНКРОТТЫҚ

19. Павлодар облысының мамандандырылған ауданаралық экономикалық сотының 2022 жылғы 16 қарашадағы ұйғарымымен «AST Строй Сервис» ЖШС, БСН 111040006965, өтініші бойынша «AST Строй Сервис» ЖШС банкроттық туралы іс бойынша іс қозғалды. Барлық талаптар «AST Строй Сервис» ЖШС уақытша басқарушысы Абенова Айгүл Максұтқызына қойылады. (Павлодар қ., Чокин к-сі, 38, 36 пәтер, тел. 87051296005, e-mail: maksutova2002@mail.ru).

